

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษากระบวนการ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังนี้

1. การวัดและประเมินผล
 - 1.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล
 - 1.2 ธรรมชาติของการวัดผลการศึกษา
 - 1.3 หลักการวัดผลการศึกษา
 - 1.4 ปรัชญาของการวัดผล
 - 1.5 ประเภทของการประเมินผล
 - 1.6 กระบวนการประเมินผล
 - 1.7 ความมุ่งหมายของการประเมินผล
 - 1.8 ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา
 - 1.9 คุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน
 - 1.10 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 1.11 ปัญหาการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน
 - 1.12 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวัดและประเมินผล

1. ความหมายของการวัดและประเมินผล

1.1 การวัด (Measurement)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 1,059) ให้ความหมายของการวัดผล หมายถึง การทดสอบเพื่อวัดเชาวน์ ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ บุคลิกภาพ เป็นต้น โดยวิธีการแบบใดแบบหนึ่ง

กิลฟอร์ด (Guilford, 1965 อ้างใน อำนวย เลิศขยันดี, 2542, หน้า 6) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง ขบวนการของการกำหนดรายละเอียดของข้อมูลให้เป็นตัวเลขภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีเหตุผลยอมรับได้

เคอร์ลิงเจอร์ (Kerlinger, 1986 อ้างใน พิชิต ฤทธิจรูญ, 2544, หน้า 3) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดจำนวนให้กับวัตถุหรือเหตุการณ์ตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้

อีเบล (Ebel, 1972 อ้างใน พิชิต ฤทธิจรูญ, 2544, หน้า 3) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดจำนวนให้แก่แต่ละสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการวัด เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณลักษณะที่จะวัดของสิ่งของหรือของบุคคลนั้น ๆ

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536, หน้า 16) ให้ความหมายของการวัดผล หมายถึง กระบวนการบอกปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่ตกลงกันไว้แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัดและวัตถุประสงค์ของการวัด

โกวิทช์ ประवालพฤษย์ (2527, หน้า 20) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง ขบวนการหรือวิธีการใด ๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่ง อันมีความหมายแทนขนาดสมรรถภาพ นามธรรม ที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตน

ต่าย เชียงฉี (2523, หน้า 9) ให้ความหมายของการวัดผล หมายถึง การกำหนด ปริมาณหรือจำนวนตัวเลขแทนพฤติกรรมหรือผลงานที่ผู้ถูกทดสอบหรือวัดแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า นั้นออกมา

อุตินันท์ สมุทร์ทัย (2545, หน้า 1) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การตรวจสอบสิ่งที่เรา ต้องการวัดหรือศึกษาว่ามีปริมาณ จำนวนหรือคุณภาพมากน้อยเพียงใด โดยการกำหนดสิ่งที่มีความหมายแทนคุณลักษณะคุณภาพให้กับสิ่งที่จะวัด

พิชิต ฤทธิจรูญ (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนด ตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทน ปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะที่จะวัด

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการวัดผลไว้ดังนี้ การวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่าเครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษา ค้นหา หรือตรวจสอบ คุณลักษณะของบุคคล ผลงาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรม หรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 5) ให้ความหมายของการวัดผล หมายถึง กระบวนการ บ่งชี้ผลผลิตหรือคุณลักษณะที่วัดได้จากเครื่องมือวัดผลประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างมีระบบ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 10) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะเป็นวัตถุประสงค์ของหรือบุคคลก็ได้ เพื่อจุดประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างของคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

สุธรรม์ จันทน์หอม (2525, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการวัดผล หมายถึง การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้ถึงปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งที่ถูกวัด ให้รู้ว่าสิ่งนั้นมีอยู่อย่างไร และหรือมีอยู่เท่าไร

อำนาจ เลิศขยันดี (2542, หน้า 6) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง ขบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่วัด ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณซึ่งก็คือจำนวนตัวเลข

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการได้มาของตัวเลขซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งที่เราต้องการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์และเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่ง

1.2 การประเมินผล (Evaluation)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 664) ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง การพิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การประเมินผลทางการศึกษา หมายถึง การวัดคุณค่าหรือผลความก้าวหน้าการศึกษา

เดเนียล แอล สตีฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1971 อ้างใน เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2549, หน้า 6) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการรวบรวมและเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง

เมเรนส์และเลแมนน์ (Mehrens and Lehmann, 1978 อ้างใน พิชิต ฤทธิจรูญ, 2544, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การวางแผน การรวบรวมและการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1930 อ้างใน เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2549, หน้า 6) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจสอดคล้องระหว่างการกระทำและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536, หน้า 16) ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง กระบวนการประเมินค่าขั้นสุดท้าย ว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงไร ทั้งนี้โดยการพิจารณาผลที่ได้จากผลของการวัดและส่วนประกอบอื่นเพื่อการประเมินค่าที่เหมาะสม

โกวิทช์ ประवालพุกษ์ (2527, หน้า 23) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจในทางการศึกษาเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียน ครู หรือโปรแกรมทางการศึกษา

ต่าย เชียงฉี (2523, หน้า 11) ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดมาประเมินหรือตีราคาอีกครั้งหนึ่ง เช่น สอบได้ - ตก ดี - เลว

ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2545, หน้า 1) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอาผลจากการวัดหลาย ๆ อย่างมาพิจารณา หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องแล้วสรุปผลออกมา

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (อ้างใน พิชิต ฤทธิจรรยา, 2544, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อสรุปว่าสิ่งนั้นดี - เลวปานใด

พิชิต ฤทธิจรรยา (2544, หน้า 3) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าหรือการตีราคาข้อมูลที่ได้จากการวัดโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 86) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง ความสามารถในการตัดสินลงข้อสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของความคิดทุกชนิด เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดให้

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ดังนี้ การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินประเมินค่าหรือตีราคาโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ล้วน สายยศ, อังคณา สายยศ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินที่เป็นระบบครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สุธรรม จันทร์หอม (2525, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง การกำหนดคุณค่า ตีราคาหรือตัดสินคุณค่าโดยอาศัยเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ว่าสิ่งนั้นมีความเหมาะสมตามเกณฑ์นั้น ๆ เพียงใด

อำนวยการ เลิศขันธ์ (2542, หน้า 3) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การค้นคว้าวิจัยที่เป็นระบบเพื่อกำหนดคุณค่าหรือคุณธรรมของสิ่งที่ต้องการประเมินผล

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินข้อมูลที่ได้จากการวัด โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2. ธรรมชาติของการวัดผลการศึกษา

พิชิต ฤทธิจรรยา (2544, หน้า 7-11) กล่าวถึงธรรมชาติของการวัดผลการศึกษา ไว้ดังนี้ การวัดผลทางการศึกษามีลักษณะเป็นการวัดทางด้านจิตวิทยามากกว่าเป็นการวัดทางกายภาพ ซึ่งมีผลให้การวัดผลทางการศึกษามีลักษณะเป็นนามธรรมค่อนข้างมาก ดังนั้นครูจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของการวัดผลทางการศึกษาให้ดีก่อนเพื่อจะได้ใช้และแปลผลให้ถูกต้อง

ธรรมชาติของการวัดผลการศึกษา มีดังนี้

2.1 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม

การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดลักษณะที่เป็นนามธรรมของบุคคลที่ไม่สามารถสัมผัสได้หรือสังเกตได้อย่างชัดเจน เช่น การวัดความรู้สึก เจตคติ สติปัญญา ความถนัดของบุคคล เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากการวัดทางกายภาพหรือการวัดทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถจับต้องได้ เราสามารถนำเครื่องมือไปวัดได้โดยตรง เช่น ใช้เครื่องชั่ง ไม้เมตร เทอร์โมมิเตอร์ เป็นต้น แต่การวัดทางการศึกษานั้นจะต้องแปลงคุณลักษณะที่จะวัดออกมาเป็นพฤติกรรมที่วัดได้หรือสังเกตได้ก่อน จากนั้นจึงใช้เครื่องมือไปกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนองแสดงพฤติกรรมออกมา ผลที่ได้ครูจะไปสรุปอ้างอิงไปยังคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดอีกครั้งว่ามีปริมาณหรือคุณภาพอย่างไร

2.2 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์

การวัดผลศึกษานั้นเป็นการวัดที่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจาก

2.2.1 ครูไม่สามารถตรวจวัดหรือทดสอบให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่จะวัดได้ เนื่องจากจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่กำหนดไว้มีมากมาย แต่ด้วยข้อจำกัดของเวลา งบประมาณและสภาพที่เกิดขึ้นจริง ครูไม่สามารถตรวจวัดหรือทดสอบให้ครอบคลุมครบถ้วนทุกประเด็นของเนื้อหา และพฤติกรรมที่จะวัดได้

2.2.2 ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลการศึกษาส่วนใหญ่คือจำนวนหรือตัวเลข ซึ่งเรียกว่า คะแนน (Score) ซึ่งมีการวัดอยู่ในระดับอันตรภาค (Interval Scale) นั่นคือ คะแนน 0 คะแนน ในทางการศึกษานั้นไม่ได้มีความหมายว่าไม่มีคุณลักษณะที่จะวัด คะแนน 0 คะแนน เป็นศูนย์เทียม เนื่องจากเครื่องมือไม่สามารถวัดลงไปได้ครบถ้วนถึงจุดที่เป็นศูนย์ที่แท้จริง ดังนั้นผู้เรียนที่สอบได้คะแนน 0 คะแนนจากแบบทดสอบฉบับหนึ่ง จึงบอกได้แต่เพียงว่าผู้เรียนคนนั้นทำข้อสอบไม่ถูกเลย แม้แต่ข้อเดียว ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนคนนั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิชานั้นเลย

2.3 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดในเชิงสัมพัทธ์

ในการวัดผลการศึกษาคะแนนที่ได้จากการวัดยังไม่มีความหมาย ยังไม่สามารถบอกได้ว่าผู้ที่ได้คะแนนนั้นมีความสามารถอยู่ในระดับใด จนกว่าจะได้นำคะแนนนั้นไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน คะแนนนั้นจึงจะมีความหมาย

2.4 การวัดผลศึกษามีความคลาดเคลื่อนเสมอ

เนื่องจากการวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางจิตวิทยา ซึ่งสิ่งที่จะวัดมีลักษณะเป็นนามธรรมค่อนข้างมากและมีตัวแปรแทรกซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้องมาก ผู้ดำเนินการวัดผลอาจจะไม่สามารถควบคุมตัวแปรเหล่านั้นได้ครบถ้วน ดังนั้น ในการสอบผู้เรียนแต่ละครั้งคะแนนที่ได้จากการวัด (Obtained Score) จะเป็นผลรวมของคะแนน 2 ส่วน คือ คะแนนที่แท้จริง (True Score)

กับคะแนนความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Error Score) โดยคะแนนความคลาดเคลื่อนอาจจะเป็นบวกหรือลบก็ได้ สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\text{คะแนนที่ได้จากการวัด} = \text{คะแนนที่แท้จริง} + \text{คะแนนความคลาดเคลื่อน}$$

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการวัดผล มีสาเหตุอยู่หลายประการคือ

2.4.1 เครื่องมือที่ใช้วัดไม่มีคุณภาพ เช่น ข้อสอบยากหรือง่ายเกินไป ข้อสอบไม่มีความเที่ยงตรงหรือไม่ได้หาความเชื่อมั่น เป็นต้น

2.4.2 ผู้ดำเนินการวัดผลขาดความชำนาญ เช่น การคุมสอบไม่รัดกุมไม่รอบคอบ ทำให้นักเรียนลอกกันได้หรือมีการทุจริตเกิดขึ้น เป็นต้น

2.4.3 ความผันแปรของผู้เข้าสอบ เป็นความผิดปกติของผู้เข้าสอบ เช่น มีอาการเจ็บป่วย หรือมีความกังวล ความตื่นเต้นตกใจ เป็นต้น ซึ่งสภาพดังกล่าวมีผลให้ผู้เรียนมีคะแนนต่ำกว่าความเป็นจริง ในทางตรงกันข้ามอาจส่งผลให้ผู้เข้าสอบได้คะแนนสูงกว่าความเป็นจริงก็ได้ เช่น การรู้ข้อสอบล่วงหน้า การเก่งข้อสอบได้ถูกต้อง เป็นต้น

2.4.4 ความคลาดเคลื่อนในการคำนวณ เช่น การบวกคะแนนผิด การตรวจให้คะแนนที่ขาดความเป็นปรนัย การกรอกคะแนนลงในรายชื่อคลาดเคลื่อน เป็นต้น ซึ่งทำให้คะแนนของผู้เรียนคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงและเมื่อนำไปประเมินผลก็คลาดเคลื่อนไปด้วย

2.4.5 ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มเนื้อหาและพฤติกรรม การวัดผลการศึกษานั้นเป็นการสุ่มตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมมาเพียงบางส่วนเท่านั้น เพื่อเป็นตัวแทนเนื้อหาและพฤติกรรมของประชากร ถ้าหากสุ่มมาเป็นตัวแทนถูกต้องตามหลักวิชาผลที่ได้จากการวัดก็น่าเชื่อถือ ขณะเดียวกันหากผู้สร้างข้อสอบสุ่มตัวอย่างเนื้อหาและพฤติกรรมมาไม่เหมาะสมไม่เป็นตัวแทนที่ดีแล้ว คะแนนที่ได้จึงมีความคลาดเคลื่อนไม่สามารถแสดงถึงความรู้ตามเนื้อหาและพฤติกรรมที่ครอบคลุมได้ และเมื่อนำไปประเมินผลก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย

2.5 เครื่องมือวัดผลการศึกษาไม่สามารถวัดได้ละเอียดพอ

การวัดผลการศึกษาในโรงเรียนครูส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งโดยทั่วไปเป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นมาใช้เอง ยังไม่มีการวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อสอบ ยังไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีคุณภาพดี จึงใช้วัดได้ไม่ละเอียดพอ

2.6 มาตรา (Scale) หรือหน่วยคะแนนที่วัดได้มีขนาดไม่เท่ากัน

ในการวัดผลการศึกษาคะแนนที่วัดได้สูงสุดจะอยู่ในมาตราอันตรภาคซึ่งเป็นการวัดที่มีศูนย์เทียม และคะแนนแต่ละคะแนนขนาดไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกับจำนวนที่วัดได้ในมาตราอัตราส่วน (Ratio Scale) ซึ่งเป็นการวัดที่มีศูนย์แท้

3. หลักการวัดผลการศึกษา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 11-13) กล่าวถึงหลักการวัดผลการศึกษาไว้ดังนี้ เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ ควรยึดหลักในการปฏิบัติดังนี้

3.1 วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย

การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จัดให้กับผู้เรียนนั้น ผู้เรียนสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลแต่ละครั้งจึงต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการวัด และในการสอน ครูก็ต้องยึดหลักสูตรเป็นหลัก โดยการวิเคราะห์หลักสูตร แล้วตั้งจุดมุ่งหมายและวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย หากการวัดแต่ละครั้งไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่จะวัด ผลของการวัดก็จะไม่มีความหมาย แต่ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการนำผลการวัดไปใช้ ความผิดพลาดที่ทำให้การวัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายมีดังนี้

3.1.1 ไม่ศึกษาหรือนิยามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน บางครั้งผู้วัดไม่เข้าใจสิ่งที่จะวัดแจ่มแจ้งชัดเจนเพียงพอ หรือเข้าใจในสิ่งที่วัดผิดทำให้วัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะวัด ข้อมูลที่ได้จากการวัดไม่สามารถแปลความหมายได้อย่างมั่นใจ ดังนั้นเพื่อให้การวัดตรงกับจุดมุ่งหมายที่จะวัดและเป็นรูปธรรม ผู้วัดควรนิยามหรือให้ความหมายคุณลักษณะที่จะวัดให้ชัดเจนก่อน

3.1.2 ใช้เครื่องมือไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีลักษณะและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการวัดคุณลักษณะที่ต่างกันออกไป หากเลือกใช้เครื่องมือไม่เหมาะสมกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ข้อมูลจากผลการวัดย่อมมีความเชื่อถือได้น้อยอันจะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินผลตามไปด้วย

3.1.3 วัดได้ไม่ครบถ้วน ในทางการศึกษาคุณลักษณะหนึ่ง ๆ อาจมีองค์ประกอบหลายอย่าง การวัดผลจำเป็นต้องวัดให้ครอบคลุมทุกส่วนของคุณลักษณะนั้น ๆ หากวัดเพียงบางส่วนหรือด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแต่ไม่ครอบคลุมย่อมทำให้ผลการวัดนั้นคลาดเคลื่อนและการประเมินผลก็คลาดเคลื่อนตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อให้การวัดผลสมบูรณ์มากที่สุดควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิดช่วยด้วย เพราะไม่มีเครื่องมือชนิดใดที่วัดผลได้ครบถ้วน

3.1.4 เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะวัดไม่เหมาะสม การเลือกกลุ่มตัวอย่างในที่นี้หมายถึง กลุ่มตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด หากเลือกกลุ่มตัวอย่างของเนื้อหาและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เลือกเอารายละเอียดปลีกย่อยมากเกินไปแทนที่จะใช้สาระหลักขององค์ประกอบนั้น ๆ ผลการวัดที่ได้ย่อมไม่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่จะวัด และการแปลความหมายของผลการประเมินย่อมขาดความเชื่อถือ

3.2 ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ แม้ว่าเราจะมีจุดประสงค์ในการวัดที่ชัดเจน เลือกเครื่องมือวัดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์แล้วก็ตาม แต่หากเครื่องมือขาดคุณภาพผลการวัดก็ขาดคุณภาพไปด้วย และเมื่อนำผลการวัดไปประเมินผล ผลการประเมินย่อมมีโอกาสผิดพลาดได้ ดังนั้นเพื่อให้ผลของการวัดมีความเชื่อถือได้จึงควรเลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

3.3 คำนึงถึงความยุติธรรม ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผล เป็นสิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงทุกครั้งที่ทำกรวัดและประเมินผลการศึกษา กล่าวคือจะต้องวัดและประเมินผลด้วยใจเป็นกลางไม่ลำเอียงหรืออคติ ตัดสินตามหลักวิชา เช่น การตรวจข้อสอบโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน จัดกระทำให้ผู้ถูกวัดอยู่ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน ตัดสินผลการวัดโดยใช้เกณฑ์เดียวกัน เป็นต้น หากการดำเนินการขั้นใดขั้นหนึ่งขาดความยุติธรรมแล้ว ก็ย่อมส่งผลให้การวัดผลและประเมินผลขาดความเชื่อถือตามไปด้วย

3.4 การแปลผลให้ถูกต้อง การวัดและประเมินผลการศึกษามีเป้าหมายเพื่อนำผลไปใช้อธิบายหรือเปรียบเทียบกันในคุณลักษณะนั้น ๆ ดังนั้นการแปลผลที่ได้จะต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะลงข้อสรุป โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์และวิธีการแปลความหมายเป็นสำคัญ พิจารณาตามหลักตรรกวิทยา ความสมเหตุสมผล ความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการประเมินในครั้งนั้นว่าเป็นแบบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่ม นอกจากนั้นครูจำเป็นต้องมีความรู้ในมาตราการวัดและสถิติที่นำมาใช้ด้วย

3.5 ใช้ผลของการวัดและการประเมินให้คุ้มค่า การวัดและประเมินผลแต่ละครั้งเป็นงานที่ต้องลงทุนทั้งในด้านพลังความคิด กำลังกาย เวลา และงบประมาณ เพื่อให้สามารถวัดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากผลการวัดที่ครูทำนำมาเพียงตัดสินได้ – ตกให้ผู้เรียนเท่านั้น นับว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เพราะผลการวัดและการประเมินสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก เช่น ใช้สำหรับวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู เป็นข้อมูลสำหรับแนะแนวผู้เรียน และผู้ปกครอง และเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีของครู หรือปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียน เป็นต้น

4. ปรัชญาของการวัดผล

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536, หน้า 13-14) กล่าวถึงปรัชญาของการวัดผลไว้ดังนี้ วิชาวัดผลและประเมินผลการศึกษานี้ ถือว่าเป็นศาสตร์ชั้นสูง เพราะมีการจัดระบบเนื้อหาความรู้เป็นขั้นตอน มีระเบียบกฎเกณฑ์และแบบแผนวิธีการ สามารถพิสูจน์ทดลองความจริงและตรวจสอบผลได้ มีปรัชญาหรือแนวคิดหรือความเชื่อในระยะแรก ๆ ที่มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบว่า การวัดและการประเมินผลในชั้นเรียนนั้น เพื่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนว่าผู้เรียน

คนใดควรสอบได้และผู้เรียนคนใดควรสอบตก ในระยะต่อมาหลังจากที่ศาสตร์ด้านการวัดและประเมินผลได้รับการพัฒนาและค้นคว้าอย่างจริงจัง ประกอบกับการพัฒนาทางด้านจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์มีมากขึ้น ในทางการศึกษาได้ยอมรับว่าการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนมากกว่ามุ่งตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ศาสตราจารย์ ดร.ชวาล แพร์ตกุล ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการวัดผลของไทย ได้ให้ปรัชญาของการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการศึกษาไว้ว่า “ทดสอบเพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์” (ชวาล แพร์ตกุล, 2518, หน้า 34) จากปรัชญานี้ เราต้องการ

1. เพื่อค้นหาสมรรถภาพของผู้เรียนว่า ใครมีอะไร ใครไม่มีอะไรและมากน้อยแค่ไหน
2. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียน โดยการส่งเสริมสิ่งที่มีอยู่ให้มากขึ้น และถ้าไม่มีก็ปลูกฝังสิ่งใหม่ขึ้นมา

นอกจากปรัชญาขั้นสูงสุดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีคติหรือแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลอีก ดังต่อไปนี้

1. สิ่งใดที่มีอยู่ สิ่งนั้นต้องวัดได้
2. การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน
3. การสอนกับการสอบเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันจนมีคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีการสอนที่นั่นย่อมมีการสอบ เพราะการสอนที่ไม่มีมีการสอบเป็นการกระทำที่โง่เขลายิ่ง”
4. การสอนมิใช่เพื่อการสอบหรือสอนเฉพาะที่ตรงกับข้อสอบแบบสอนกวดวิชาเท่านั้น
5. ผู้สอบหรือผู้วัดผลควรเป็นผู้สอนเองเพราะเป็นผู้ใกล้ชิดผู้เรียน
6. ไม่ควรประเมินเมื่อไม่ประสงค์จะทราบผล

5. ประเภทของการประเมินผล

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 14–20) กล่าวว่า การประเมินผลมีหลายประเภท จำแนกตามเกณฑ์การแบ่งที่แตกต่างกันดังนี้

5.1 แบ่งตามจุดประสงค์ของการประเมินผลตามหลักสูตร

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลฉบับปัจจุบันทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดให้มีการประเมินผล 2 ประเภท คือ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน มีรายละเอียดและหลักการดังต่อไปนี้

5.1.1 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน ควรกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการเรียนการสอนหรือเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย เมื่อครูพบว่าผู้เรียนคนใดมีความสามารถไม่ถึงเกณฑ์ของแต่ละจุดประสงค์ ครูควร ได้ศึกษาว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องในเรื่องใด แล้วจัดสอนซ่อมเสริมให้แล้วจึงประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนจะมีการประเมิน 2 ระยะ คือ

5.1.1.1 การประเมินผลก่อนเรียน (Pre - Evaluation) การประเมินก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะของผู้เรียน ว่ามีความรู้เพียงใดที่จะเรียนต่อในรายวิชาใหม่หรือเนื้อหาใหม่หรือไม่ ถ้าพบว่ามีความรู้ไม่พอหรือไม่มีพฤติกรรมขั้นต้นก่อนเรียน ให้ผู้สอนจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนจนมีความรู้เพียงพอที่จะเรียนในเนื้อหาที่ครูจะสอนต่อไปได้ การสอบก่อนเรียนไม่ใช่การสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เพราะครูยังไม่ได้ทำการสอนในเนื้อหานั้นมาก่อน แต่เป็นการสอบเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic Test)

5.1.1.2 การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการวัดและประเมินผลความสามารถของผู้เรียนว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด มีข้อบกพร่องในเรื่องใดตอนใด การประเมินผลระหว่างเรียนเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกไปกับการเรียนการสอนตลอดเวลา โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

5.1.1.2.1 เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด หากพบว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ใดก็จะได้ใช้ข้อมูลนั้น ๆ เป็นแนวในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และเป็นการพัฒนาวิธีการสอนของครูต่อไปด้วย

5.1.1.2.2 เพื่อจัดการซ่อมเสริม เมื่อผู้สอนทราบปัญหาหรือข้อบกพร่องของผู้เรียนแล้ว ก็นำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณาจัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน ฉะนั้นในทางปฏิบัติเมื่อสอนจบแต่ละหน่วยผู้สอนควรประเมินผลทันที เมื่อพบว่าผู้เรียนคนใดไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ในหน่วยนั้นก็จะได้จัดสอนซ่อมเสริมให้ทันที

5.1.2 การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาหรือโปรแกรมการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร เก่งหรืออ่อนในวิชาใด เป็นการประเมินผลโดยส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ผลจากการประเมินผลประเภทนี้ใช้ในการตัดสินผลการเรียนหรือตัดสินว่าผู้เรียนคนใดควรจะได้ระดับคะแนนใด และนอกจากนี้ยังใช้ในการพยากรณ์ผลสำเร็จในรายวิชาที่จะเรียนต่อเนื่องต่อไปด้วย ในการประเมินผลรวมผู้สอนจำเป็นต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ แต่เนื่องจากมีจุดประสงค์ที่จะต้องประเมินจำนวนมาก ผู้สอนจึงต้องเลือกประเมินบางจุดประสงค์ ซึ่งมีการเลือกได้หลายวิธีดังนี้

5.1.2.1 สุ่มจุดมุ่งหมาย เป็นวิธีการที่รวดเร็วยิ่งสุด โดยการสุ่มจุดประสงค์ จากจุดประสงค์ทั้งหมด แต่วิธีการนี้อาจทำให้จุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ บางจุดประสงค์ไม่ได้รับการเลือก

5.1.2.2 สุ่มจุดประสงค์ที่สำคัญ วิธีการนี้ผู้สอนควรจะเรียงจุดประสงค์ตาม ความสำคัญเสียก่อน แล้วจึงสุ่มจากจุดประสงค์ที่สำคัญนั้น ๆ

5.2. แบ่งตามระบบของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.2.1 การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm – Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ หรือผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งกับบุคคล อื่นที่ทำงานหรือทำแบบทดสอบอย่างเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการประเมินผลนี้เพื่อต้องการจำแนก หรือจัดลำดับบุคคลในกลุ่มนั้น โดยยึดระดับผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือในการจำแนก นั่นคือจำแนก ตามระดับคะแนนสูงสุดจนต่ำสุด ตัวอย่างการตัดสินใจโดยใช้การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เช่น การคัดเลือก นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา การสอบชิงทุนการศึกษา เป็นต้น

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการประเมินผลแบบนี้ ต้องการกระจายบุคคล ให้แตกต่างกันมากเพื่อสามารถเปรียบเทียบกันได้ ฉะนั้นคุณภาพของแบบทดสอบแบบนี้จึงมี ความสำคัญมาก แบบทดสอบที่ใช้ควรมีเนื้อหาที่เป็นตัวอย่างเนื้อหาของทั้งหมดได้ มีความยากง่าย พอเหมาะไม่ยากหรือง่ายเกินไปและมีค่าอำนาจจำแนกสูง การประเมินผลแบบอิงกลุ่มนี้ต้องการ แบบทดสอบที่มีคะแนนกระจายมาก ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวัดระหว่างผู้เข้าสอบได้ดี และ ความเที่ยงตรงทุกแบบของแบบทดสอบมีส่วนสำคัญยิ่ง

การประเมินผลแบบอิงกลุ่มนี้เป็นการประเมินตัวนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ การได้คะแนนสูงต่ำของนักเรียนถือเป็นเพราะความแตกต่างของนักเรียนเอง และเป็นความสามารถ ของแบบทดสอบที่สามารถทำให้นักเรียนแตกต่างกันมาก

5.2.2 การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion – Referenced Evaluation) เป็น การประเมินเพื่อต้องการทราบว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย หรือไม่ การประเมินผลต้องนำคะแนนที่ได้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ข้างต้น การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์จะใช้ได้ผลดีในสถานการณ์ที่ต้องการวัดสมรรถภาพ เป็นรายบุคคล และเนื่องจากการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้ว่านักเรียนมีสัมฤทธิ์ผล ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลผลจากคะแนนของผลงาน โดยทั่วไปนิยมใช้เกณฑ์ 80–90 % ของข้อสอบทั้งหมดเป็นเกณฑ์พิจารณา ถ้านักเรียนทำข้อสอบ ได้ ถูกต้องถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก็ถือว่าได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายแล้ว

การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์เหมาะสำหรับการเรียนการสอน การใช้ การประเมินผลแบบนี้เน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ลำดับชั้นของการสอน การสอนรายบุคคล และ แบบเรียนสำเร็จรูป นอกจากนี้ยังเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่าทุกคนอาจเรียนรู้ได้ถ้าให้เวลาเขาเพียงพอ ฉะนั้นการเรียนแบบนี้ถือว่าผู้เรียนเกือบทุกคนจะถึงจุดมุ่งหมายปลายทางเหมือนกัน แต่อาจใช้เวลา ต่างกันตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อเป็นเช่นนี้จะเห็น ได้ว่าการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ความยากง่ายของแบบทดสอบจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่ต้องเขียนข้อสอบตามเนื้อหาและจุดหมายที่ได้ วางไว้ แนวคิดนี้ถือว่าผู้เรียนเกือบทั้งหมดสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้ ดังนั้นผู้เรียนส่วนใหญ่ จึงควรทำข้อสอบได้

การสอบและการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ เป็นกระบวนการที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เป็นการสอบวัดเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เมื่อผู้เรียน ไม่สามารถทำข้อสอบ ได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ต้องมีการเรียนซ่อมเสริมในเนื้อหานั้นจนกว่าจะผ่านถึงเกณฑ์ จึงสามารถ เรียนหน่วยต่อไปได้ การสอบแบบอิงเกณฑ์จึงเหมาะกับการเรียนการสอนในห้องเรียน

ตาราง 1 ข้อแตกต่างระหว่างการประเมินแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์

ประเด็น	อิงกลุ่ม	อิงเกณฑ์
1. หลักการ	ยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล (ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน)	ยึดการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (ผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายได้ แต่อาจใช้เวลาต่างกัน)
2. จุดมุ่งหมาย	เพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน แต่ละคน โดยเปรียบเทียบกับเพื่อน ในกลุ่มเดียวกัน	เพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน แต่ละคน โดยเปรียบเทียบกับ เกณฑ์หรือมาตรฐาน
3. การแปล ความหมาย ผลการประเมิน	1. แปลโดยใช้คะแนนมาตรฐาน 2. ผลการประเมินจะออกมา ในรูประบบทวิพันธ์ เช่น ได้-ตก เหมาะสม-ไม่เหมาะสม แต่ก็ สามารถแปลงเป็นระบบเกรด เช่น A, B, C, D หรือ F ได้ 3. แสดงให้ทราบว่าผู้เรียนมี ความสามารถเท่าใดเมื่อเทียบกับ ปริมาณทั้งหมดที่ทดสอบ	1. แปลโดยใช้คะแนนดิบ 2. ผลการประเมินจะออกมาในรูป ระบบเกรด A, B, C, D หรือ F 3. แสดงให้ทราบว่าผู้เรียนมีความ สามารถเท่าใดเมื่อเทียบกับเกณฑ์

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็น	อิงกลุ่ม	อิงเกณฑ์
4. คะแนนที่ได้จากการวัดผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะและรูปแบบการกระจายของคะแนนเป็นสาระที่จะต้องพิจารณา ควรมีการกระจายมากเพื่อให้ได้ค่าอำนาจจำแนกที่สูง 2. บอกได้ว่าผู้เรียนทำได้มากน้อยเพียงใด แต่บอกไม่ได้ว่าทำอะไรได้บ้าง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะและรูปแบบของการกระจายของคะแนนไม่มีความสำคัญ 2. บอกได้แต่เพียงว่าผู้เรียนทำอะไรได้บ้างเมื่อเทียบกับเกณฑ์
5. การนำไปใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันสำหรับผู้เรียนทุกคน 2. ใช้ในกรณีต้องการคัดเลือกผู้เรียนหรือใช้จัดตำแหน่ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ในกรณีต้องการทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใดและใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน 2. ไม่จำเป็นต้องใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน เพราะไม่มีการเปรียบเทียบกับคนอื่น
6. การสร้างเครื่องมือ	เขียนตามจุดประสงค์ทั่วไปและต้องสุ่มเนื้อหาเป็นอย่างดี	เขียนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
7. การหาคุณภาพของเครื่องมือ		
7.1 การวิเคราะห์รายข้อ	เน้นความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นสำคัญ	ไม่คำนึงถึงความยากง่ายของข้อสอบ เน้นความแตกต่างระหว่างการสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นสำคัญ
7.2 ความเที่ยงตรง	เน้นความเที่ยงตรงทุกประการ	เน้นความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง
7.3 ความเชื่อมั่น	วิเคราะห์ผลจากการวัดครั้งเดียวหรือวัดสองครั้งหลังสอนก็ได้ เพื่อดูความคงที่ภายในหรือความคงที่ของคะแนน	วิเคราะห์ผลจากการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน ว่าผู้ที่มีความรอบรู้แล้วกับไม่รอบรู้แตกต่างกันอย่างไร

ตาราง 2 ข้อดีข้อเสียของการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม

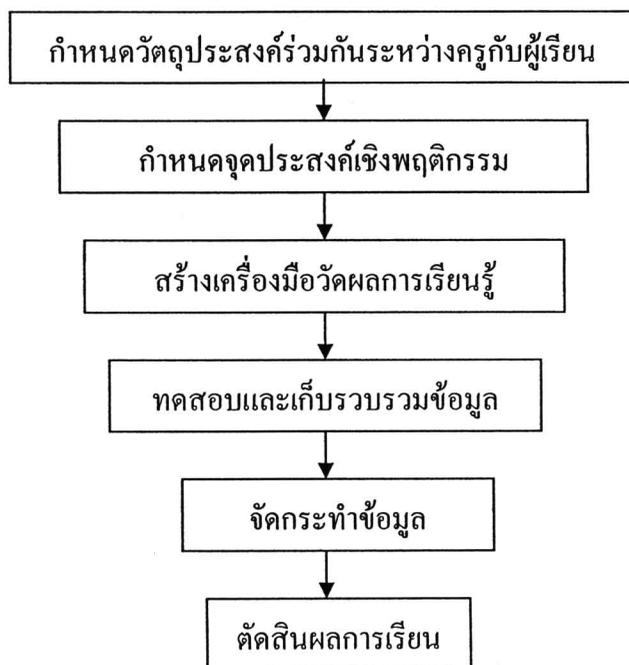
ข้อดี	ข้อเสีย
<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเปรียบเทียบคะแนนความสามารถของนักเรียนกับบุคคลอื่น 2. ใช้ได้ดีในการสอบคัดเลือกและพยากรณ์ 3. ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองตลอดเวลา เพราะต้องนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับคนอื่น 4. สะดวกในการออกข้อสอบ เนื่องจากใช้ข้อสอบเดียวกันทั้งห้อง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเปรียบเทียบคะแนนกันภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดการแข่งขันชิงดีชิงเด่นขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2. ไม่สามารถนำคะแนนไปใช้ประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ได้ 3. เป็นการประเมินผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้ประเมินผู้สอนหรือกระบวนการเรียนการสอน 4. เป็นผลเสียทางด้านจิตใจต่อผู้ได้คะแนนต่ำกว่าผู้อื่น

ตาราง 3 ข้อดีข้อเสียของการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์

ข้อดี	ข้อเสีย
<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับปรัชญา “สอบเพื่อค้นและพัฒนา” 2. ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน 3. เป็นการประเมินทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอนด้วย 4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีจุดหมาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่คำนึงถึงความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ อาจทำให้คุณภาพการเรียนการสอนต่ำได้ 2. การกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมทำได้ยาก เนื่องจากมีลักษณะเป็นอัตนัย 3. วิธีดำเนินการสอบเป็นภาระยุ่งยากแก่ผู้สอน

6. กระบวนการประเมินผล

พิชิต ฤทธิจักรูญ (2544, หน้า 18-20) กล่าวถึงกระบวนการประเมินผล ไว้ดังนี้ กระบวนการประเมินผลการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน ครูและนักเรียน การประเมินผลมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ดังแสดงในรูป 1

รูป 1 กระบวนการประเมินผล

รายละเอียดของกระบวนการประเมินผลแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ขั้นนี้เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูจะนำเสนอเอกสารที่เป็นสาระและกิจกรรมตลอดทั้งภาคเรียน ซึ่งเรียกว่าแนวการเรียนการสอน (Course Syllabus) เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาและตกลงกันตั้งแต่ต้นภาคเรียนว่า จุดประสงค์ของวิชานี้เป็นอย่างไร กิจกรรมการเรียนการสอนต้องทำอะไรบ้าง เกณฑ์การตัดสินผลการเรียนมีวิธีอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพตลอดทั้งภาคเรียน และมีสิทธิ์ที่จะขอเพิ่มหรือลดหรือปรับสาระและกิจกรรมที่ครูนำเสนอได้

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ขั้นนี้เป็นการแปลงจุดมุ่งหมายทั่วไปหรือจุดมุ่งหมายของรายวิชาเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละบทหรือหน่วยการเรียน เพื่อให้ครูมีความชัดเจนในพฤติกรรมและคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน และเพื่อให้สามารถวัดได้

สังเกตได้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมประกอบด้วยเงื่อนไขที่แสดงพฤติกรรม พฤติกรรมและเกณฑ์ขั้นต่ำที่สามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ขั้นนี้ครูต้องรู้ว่าเครื่องมือวัดผลมีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะข้อดีและข้อจำกัดอย่างไร เพื่อที่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะวัด เครื่องมือที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ แบบวัดความรู้สึก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งโดยทั่วไปครูมักนิยมใช้แบบทดสอบหรือข้อสอบที่ครูสร้างขึ้น

ขั้นที่ 4 ทดสอบและเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อครูสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วก็นำไปรวบรวมข้อมูลควรมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หลังจากนั้นก็นำไปรวบรวมข้อมูลซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเรียน ระหว่างการเรียนการสอน และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 5 จัดกระทำข้อมูล ในขั้นนี้ครูจะต้องรู้ว่า จะจัดกระทำข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ใด เพื่อบรรยายเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือต้องการบรรยายเป็นกลุ่ม หากต้องการบรรยายเป็นกลุ่ม จะบรรยายเฉพาะกลุ่มหรือจะสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มใหญ่ โดยอาศัยกลุ่มที่ศึกษานี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลที่วัดมาได้นี้อยู่ในระดับมาตราใด บอกประเภท ลำดับที่ หรือบอกช่วง นั่นคือครูต้องมีความรู้เรื่องมาตรการวัดและมีความรู้เรื่องสถิติ ทั้งสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิง

ขั้นที่ 6 ตัดสินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่ปฏิบัติกันมากในปัจจุบันคือการตัดเกรดหรือการให้ระดับผลการเรียนซึ่งกระทำเมื่อประเมินภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน และอาจจะกระทำเฉพาะสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละตอนก็ได้ เช่น ให้เกรดในการสอบย่อยแต่ละครั้ง ให้เกรดงานที่นำมาส่ง การให้เกรดตอนท้ายของบทเรียนแต่ละบทเรียน เป็นต้น ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักในการตัดเกรดและวิธีการตัดเกรดที่ดี

กระบวนการประเมินผลจะมีคุณภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประเมิน ดังนี้

1. ผู้ประเมินต้องมีความรอบคอบในการตัดสิน โดยก่อนตัดสินใจต้องมีข้อมูลอย่างครบถ้วนเพียงพอ
2. ผู้ประเมินต้องมีคุณธรรมในการประเมินที่จะทำให้การประเมินไม่เกิดความลำเอียงในการตัดสินใจ มีความพยายามที่จะวัดสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเชื่อถือได้มากที่สุด และด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
3. ผู้ประเมินต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพดี มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นได้
4. ผู้ประเมินต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่จะวัดและประเมินเป็นอย่างดี มีความรู้ความเข้าใจในตัวผู้เรียน รู้หลักในการวัดและประเมินผลรวมทั้งมีความรู้และคุ้นเคยในเครื่องมือแต่ละชนิดอย่างถ่องแท้ สามารถเลือกเครื่องมือมาใช้วัดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

7. ความมุ่งหมายของการประเมินผล

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 20-22) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินผล ไว้ดังนี้ การประเมินผลการเรียนการสอนมีความมุ่งหมายหลายประการ ซึ่งครูอาจเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการใช้ดังนี้

7.1 เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน

ผลการประเมินโดยเฉพาะการประเมินผลย่อย หรือการประเมินระหว่างการเรียน การสอนสามารถนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนให้สูงขึ้นได้ โดยนำผลมาแจ้งให้ผู้เรียนทราบ เพื่อเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น หรืออาจใช้วิธีการซักถามหรือกำหนดปัญหา ให้ฝึกฝนเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

7.2 เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน

การตรวจสอบความรู้พื้นฐานเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถ และทักษะพื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเรียนรู้อะไรใหม่ เนื่องจากเนื้อหาบางบทเรียนอาจจำเป็นต้องใช้ความรู้หรือทักษะพื้นฐานบางประการ ครูจึงต้องตรวจสอบก่อนว่าผู้เรียนมีความรู้หรือทักษะพื้นฐานเพียงพอ หากพบว่าไม่มีความรู้หรือมีความรู้ไม่เพียงพอในเรื่องใดก็จะได้ปรับพื้นฐานเสียก่อน การตรวจสอบความรู้พื้นฐานอาจทำได้โดยใช้แบบทดสอบหรือใช้การซักถามก็ได้

7.3 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ผลการประเมินทั้งก่อนการเรียนการสอนและระหว่างการเรียนการสอน สามารถนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้โดยนำมาพิจารณาว่า ผลการสอนไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องประสงค์อาจเป็นเพราะว่าวิธีสอน และกิจกรรมที่ครูผู้สอนกำหนดไว้อาจไม่เหมาะสมกับผู้เรียน หรือเพราะสื่อการเรียนการสอนไม่เหมาะสม นอกจากครูจะนำผลการประเมินมาปรับปรุง การสอนในครั้งต่อไปแล้ว ผู้เรียนก็ยังได้ทราบสถานภาพการเรียนของตนเองว่าอยู่ในระดับใด หากอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจจะได้ปรับปรุงการเรียนของตนเองให้ดีขึ้น

7.4 เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง

การวินิจฉัยข้อบกพร่องเป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุข้อบกพร่องในการเรียนของผู้เรียนและการสอนของครู เช่น ใช้แบบทดสอบวินิจฉัยความบกพร่องในการอ่านภาษาไทยที่มีเนื้อหาทั้งการอ่านคำควบกล้ำ ร ล ว การอ่านตัวสะกดการันต์ และการอ่านจับใจความ ทดสอบกับผู้เรียนถ้าตรวจให้คะแนนแล้วพบว่าผู้เรียนคนใดทำผิดเรื่องใดก็จะช่วยให้ครูผู้สอนได้รู้ข้อบกพร่องของผู้เรียน เพื่อสอนซ่อมเสริมหรือทบทวนในเรื่องนั้น ๆ ได้ รวมทั้งเป็นข้อมูลให้ครูได้พิจารณา ทบทวนการสอนของตนเองว่าบกพร่องอย่างไร แล้วหาทางปรับปรุงต่อไป

7.5 เพื่อตัดสินผลการเรียน

ผลการประเมิน โดยเฉพาะการประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน หรือการประเมินผลรวมเพื่อสรุปคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของรายวิชาหรือในระดับชั้นนั้นเพียงใด โดยนำผลการวัดทั้งหมดตลอดภาคเรียนหรือตลอดปี มาเป็นข้อมูลในการตัดสินผลขั้นสุดท้ายในรูปของการให้เกรด เป็น 4-3-2-1-0 หรือ A-B-C-D-F เป็นต้น หรือในรูปของระดับคุณภาพ เช่น ผ่านยอดเยี่ยม – ผ่าน – ไม่ผ่าน หรือสอบได้ – สอบตก หรือในรูปเกรดเฉลี่ย เป็นต้น

7.6 เพื่อจัดตำแหน่งหรือจัดประเภท

การจัดตำแหน่งหรือจัดประเภทเป็นการนำผลที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบหรือจัดอันดับความสามารถในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจะตอบว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่ม เช่น สอบได้เป็นอันดับที่เท่าไร ได้เกรดอะไร ในการจัดตำแหน่งเหล่านี้แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

7.6.1 เพื่อการจำแนก (Classification) ความสามารถของผู้เรียน เช่น สอบได้ – สอบตก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือเพื่อจำแนกผู้เรียนออกเป็นกลุ่มสูง – ปานกลาง – ต่ำ เป็นต้น

7.6.2 เพื่อการคัดเลือก (Selection) บุคคลเข้าทำงานหรือศึกษาต่อ เป็นต้น ซึ่งการประเมินลักษณะนี้ต้องใช้เครื่องมือที่ต้องการความยากและความลึก

7.7 เพื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการ

การเปรียบเทียบระดับพัฒนาการเป็นการสอบหรือตรวจวัดว่าผู้เรียนมีพัฒนาการเพียงใด มีความงอกงามหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ โดยเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนคนเดียวหรือกลุ่มเดียวกันในระยะเวลาที่ต่างกัน เช่น ก่อนเรียนกับหลังเรียนภาคเรียนที่ 1 กับภาคเรียนที่ 2 เป็นต้น ถ้าผลการเรียนต่ำลงก็จะเป็นข้อมูลชี้ว่าผู้เรียนคนนั้นหรือกลุ่มนั้นควรจะต้องปรับปรุง และครูผู้สอนรายวิชานั้นควรจะต้องทบทวนการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ขณะเดียวกันหากผลการเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นก็เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้เรียนคนนั้นหรือกลุ่มนั้นต่อไป

7.8 เพื่อพยากรณ์หรือทำนาย

การพยากรณ์เป็นการนำผลจากการวัดในปัจจุบันไปทำนายในอนาคตว่าผู้เรียนคนนี้จะเรียนวิชานั้น ๆ สำเร็จหรือไม่ หรือในอนาคตเขาควรจะเรียนอะไรจึงจะดี การประเมินลักษณะนี้มักจะนำไปใช้ในการแนะแนวหรือสอบคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อ ซึ่งอาจใช้แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Test) หรือผลการเรียนในอดีตมาทำนายก็ได้ อย่างไรก็ตามข้อที่ควรตระหนักของการพยากรณ์ก็คือแบบทดสอบที่ใช้จะต้องมีคุณภาพ กล่าวคือ มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง เพราะแบบทดสอบที่มีคุณภาพต่ำผลการพยากรณ์จะไม่ตรงกับความเป็นจริง

7.9 เพื่อประเมินค่า

การประเมินค่าเป็นการประเมินที่มุ่งสรุปคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม เช่น ความเหมาะสมของหลักสูตรกับโรงเรียน คุณการจัดบริการในโรงเรียนว่าเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนหรือไม่ คุณแนวโน้มการจัดบริการทางการศึกษาของโรงเรียนในอนาคต เป็นต้น ซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี

8. ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

ภัทธา นิคมานนท์ (2543, หน้า 23 - 24) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผล ไว้ดังนี้ ประโยชน์ของการประเมินผลที่สำคัญ คือมุ่งนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลจากการประเมินจะคุ้มค่าเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องจะนำไปใช้กับใคร ในกิจการใดและอย่างไรบ้าง ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาประโยชน์ของการประเมินดังนี้

8.1 ประโยชน์ต่อผู้เรียน

8.1.1 ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองในแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากผลการประเมินความสามารถของตนเอง

8.1.2 ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะรักษามาตรฐานไว้ และช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้นตามลำดับ

8.1.3 ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการสอบแต่ละครั้งทำให้ผู้เรียนต้องอ่านหนังสือทบทวนเนื้อหา มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

8.1.4 ทำให้ทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะก่อนสอนครูจะแจ้งจุดประสงค์ที่จะประเมินให้ทราบ

8.2 ประโยชน์ต่อครู

8.2.1 ทำให้ครูได้ทราบผลการเรียนของผู้เรียนว่าเก่ง – อ่อนเพียงใดเพื่อหาทางช่วยเหลือ

8.2.2 ทำให้ครูทราบผลการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนของผู้เรียน ว่ามีผู้เรียนผ่านจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนเพียงใด เทคนิควิธีสอนที่ครูใช้เหมาะสมเพียงใด อันจะนำไปสู่การปรับปรุงตนเองของครู

8.2.3 ผลการประเมินจะทำให้ครูใช้เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนยิ่งขึ้น

8.2.4 ช่วยให้ครูได้ตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบว่ามีความยากง่ายเพียงใด มีค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงเพียงใด

8.3. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

8.3.1 ทำให้ทราบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ เช่น มาตรฐานความสามารถของผู้เรียน มาตรฐานความสามารถของครู เป็นต้น

8.3.2 ใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบ

8.3.3 ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา พัฒนา และดำเนินงานบริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

8.4.1 ทำให้ทราบความสามารถหรือสมรรถภาพในการเรียนของบุตรหลาน

8.4.2 ช่วยทำให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจบุตรหลานได้ดียิ่งขึ้น

8.4.3 เป็นข้อมูลสำหรับผู้ปกครองใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานหรือการศึกษาต่อของบุตรหลาน

8.5. ประโยชน์ต่อการแนะแนว

8.5.1 ใช้เป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียนทั้งในด้านการเลือกอาชีพ การศึกษาต่อและปัญหาส่วนตัว

8.5.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับโรงเรียนใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือแนะนำโรงเรียน

8.6. ประโยชน์ต่อการวิจัย

8.6.1 เครื่องมือในการวัดและประเมินผลสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยได้

8.6.2 ข้อมูลของการวัดและประเมินผลสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยต่อไปได้

9. คุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 24-25) กล่าวถึงคุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินไว้ดังนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลจำเป็นที่จะต้องมีความดี เพราะผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลเปรียบเสมือนผู้พิพากษาต้องตัดสินใจให้คุณให้โทษผู้ถูกประเมิน ผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลจะมีคุณภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความดีของคุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลเป็นสำคัญ ซึ่งควรมีคุณธรรมในการประเมินผลดังนี้

9.1 มีความยุติธรรม การดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นกระบวนการวัดหรือการประเมินผล หากขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งขาดความยุติธรรมแล้ว ผลการวัดและประเมินผลย่อมขาดความเชื่อถือได้ และหากนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจย่อมก่อให้เกิดความผิดพลาดซ้ำสอง ดังนั้นสิ่งที่ควรคำนึงก็คือทำหน้าที่วัดและประเมินตามหลักวิชา ตัดสินใจด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่มีความลำเอียง

9.2 มีความซื่อสัตย์ นักวัดผลต้องมีความซื่อสัตย์ต่อวิทยาการวัดผลของตน ไม่นำความรู้ความสามารถของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเกิดผลเสียหายต่อหน้าที่ เช่น บอกข้อสอบหรือขายข้อสอบ เปลี่ยนแปลงคะแนนหรือผลการเรียนโดยไม่ยึดหลักวิชา เป็นต้น

9.3 มีความรับผิดชอบ เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมสำคัญที่ทำให้ผู้ทำหน้าที่วัดและประเมินผลทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ทันตามกำหนดเวลา เช่น ส่งข้อสอบหรือผลการประเมินตามเวลาที่กำหนด ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการสอบให้เป็นระเบียบ เป็นต้น

9.4 มีความละเอียดรอบคอบ งานวัดและประเมินผลเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการวัดและการตัดสินใจ เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด กิจกรรมที่ต้องการความละเอียดรอบคอบ เช่น การออกข้อสอบ การให้คะแนน การตรวจทานคะแนน การรวมคะแนน การตัดเกรด เป็นต้น

9.5 มีความอดทน เนื่องจากงานวัดและประเมินผลเป็นงานที่ต้องการความละเอียดรอบคอบ อดทนทุ่มเทกำลังกายกำลังใจและกำลังสติปัญญาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย กิจกรรมที่ต้องการความอดทน เช่น การตรวจข้อสอบอัตรานัยซึ่งต้องใช้เวลามาก การตรวจแบบฝึกผู้เรียนในแต่ละครั้งที่สอน การประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการวัดที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้วัดได้ตามสภาพที่แท้จริงและมีความครอบคลุม การวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อ การนำผล การวัดและประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น

9.6 มีความรู้และสนใจใฝ่รู้ในหลักวิชาการวัดและประเมินผล เนื่องจากวิชาการวัดและประเมินผลเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีวิทยาการทางการวัดผลเกิดขึ้นใหม่ ๆ เสมอ ผู้ทำหน้าที่ประเมินผลจำเป็นต้องสนใจใฝ่รู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอยู่เสมอ เพื่อพัฒนางานและวิชาชีพของตน

10. การวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

10.1 ข้อกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1-2)

ตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ที่สถานศึกษาจะต้องนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับแต่ละสถานศึกษานั้น มีข้อกำหนดที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ดังนี้

10.1.1 ดำเนินการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียน เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และค่านิยมอันพึงประสงค์ จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ หรือไม่เพียงพอ ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนและประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของผู้สอน เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษา ผู้ปกครอง นำไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพ และใช้สำหรับตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

10.1.2 ดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียน และพัฒนาการของผู้เรียนปลายปีหรือปลายภาคและเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้น เพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้ง นำผลการประเมินไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนรายวิชาและตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น

10.1.3 ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ การประเมินคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในระดับชาติ ซึ่งกระทรวง ศึกษาธิการจะกำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความจำเป็น เป็นรายปีไป ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาของชาติได้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมินผลระดับชาติ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมินอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณภาพทางการศึกษาที่แท้จริงของผู้เรียน ของสถานศึกษาและของประเทศชาติ

10.1.4 ดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

ก. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้น ที่ 1 และให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2

ข. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษา ภาคบังคับ

ก. ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

10.1.5 ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเอกสาร
ประกอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนและเป็นเอกสารหลักฐานทางการศึกษา

10.1.6 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งได้ศึกษามาจากต่างรูปแบบ
การศึกษาและหรือต่างสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่ตนกำลัง
ศึกษาอยู่

**10.2 หลักการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 4)**

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544
เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้
ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และใช้
เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียน
ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินผลถูกต้องตามสภาพความรู้
ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะเดียวกันการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา
จะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการประเมิน
ภายในและประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้อง
กับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และถูกต้องตาม
หลักการวัดและประเมินผลการเรียน จึงกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

10.2.1 สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาส
ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

10.2.2 การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐาน
การศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร

10.2.3 การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุง
พัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

10.2.4 การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน
ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับ
ช่วงชั้นของผู้เรียน

10.2.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผล การเรียนได้

10.2.6 ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษา ต่าง ๆ

10.2.7 ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐาน การประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของ ผู้เรียน

10.3 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 16-30)

เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมิน ไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการนำผลการประเมิน ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย

10.3.1 การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สถานศึกษา ควรดำเนินการประเมินผลในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

10.3.1.1 การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละ รายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อหาสารสนเทศของผู้เรียน ในเบื้องต้น สำหรับนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน ตามแนวทางการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จะไม่นำผลการประเมินนี้ไปใช้ในการพิจารณาตัดสิน ผลการเรียน การประเมินผลก่อนเรียนประกอบด้วย การประเมิน ดังต่อไปนี้

10.3.1.1.1 การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนเป็น การตรวจสอบความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ ๆ ที่ผู้เรียน ต้องเรียน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมและพื้นฐานที่จะเรียนทุกคน หรือ ไม่ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุง ซ่อมเสริม หรือเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและ พื้นฐานพอเพียงทุกคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี การประเมิน พื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียน จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนทุกคนจะต้อง ดำเนินการ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนทุกครั้งจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถคาดหวังความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

การประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียนมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานของเรื่องที่จะต้องเรียน
2. เลือกวิธีการและจัดทำเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ และทักษะพื้นฐานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. ดำเนินการประเมินความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน
4. นำผลการประเมินไปดำเนินการปรับปรุงผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานอย่างพอเพียงก่อนดำเนินการสอน
5. จัดการเรียนการสอนในเรื่องที่จัดเตรียมไว้

10.3.1.1.2 การประเมินความรอบรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนการเรียน เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่จะทำการสอน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในเรื่องที่จะเรียนนั้นมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียนแต่ละคนว่าเริ่มต้นเรียนเรื่องนั้น ๆ โดยมีความรู้เดิมอยู่เท่าไร จะได้นำไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามแผนการเรียนรู้แล้ว ว่าเกิดพัฒนาการหรือเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงไร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียน ซึ่งจะใช้เป็นประโยชน์ในการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มต่อไป แต่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นของการประเมินผลก่อนเรียนก็คือ ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดเตรียมวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้อง กับความรู้เดิมของผู้เรียนว่าจะต้องจัดอย่างเข้มข้นหรือมากน้อยเพียงไรจึงจะทำให้แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้วยกันทุกคน ในขณะที่ไม่ทำให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่แล้วเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและเสียเวลาเรียนในสิ่งที่ตนรู้แล้ว การประเมินความรอบรู้ก่อนเรียนมีขั้นตอนการปฏิบัติเหมือนกับการประเมินความพร้อมและพื้นฐานของผู้เรียน ต่างกันเฉพาะความรู้ ทักษะที่จะประเมินเท่านั้น

10.3.1.2 การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้หรือไม่ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเกิดพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ การประเมินผลระหว่างเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

10.3.1.2.1 วางแผนการเรียนรู้และการประเมินผลระหว่างเรียน ผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และแนวทางการประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งในแผนการเรียนรู้ความระบุนภาระงานที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างเหมาะสม

10.3.1.2.2 เลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับภาระงานหรือกิจกรรมหลักที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทั้งนี้วิธีการประเมินที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการประเมินระหว่างเรียน ได้แก่ การประเมินจากสิ่งที่ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นว่ามีความรู้ ทักษะ และความสามารถ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นผลจากการเรียนรู้ ตามที่ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ วิธีการประเมินที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการประเมินระหว่างเรียน มีดังนี้

1. การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่
 - 1.1 การถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.2 การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน
 - 1.3 การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
 - 1.4 การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ
 - 1.5 การอ่านบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียน
 - 1.6 การตรวจแบบฝึกหัดและการบ้าน พร้อมให้ข้อมูล

ป้อนกลับ

2. การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

การประเมินการปฏิบัติผู้สอนต้องเตรียมการในสิ่งสำคัญ 2

ประการ คือ

- 2.1 ภาระงานหรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Tasks)
- 2.2 เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

วิธีการประเมินการปฏิบัติจะเป็นไปตามลักษณะงาน ดังนี้

ก. ภาระงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนทำเป็นรายบุคคล/กลุ่ม จะประเมินวิธีการทำงานตามขั้นตอนและผลงานของผู้เรียน

ข. ภาระงานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติเป็นปกติในชีวิตประจำวัน จะประเมินด้วยวิธีการสังเกต จดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน

ค. การสาธิต ได้แก่ การให้ผู้เรียนแสดงหรือปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด เช่น การใช้เครื่องมือปฏิบัติงาน การทำกายบริหาร การเล่นเกมดนตรี จะประเมินวิธีการและขั้นตอนในการสาธิตของผู้เรียนด้วยวิธีการสังเกต

ง. การทำโครงการ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานกำหนดให้ผู้สอนต้องมอบหมายให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติโครงการอย่างน้อย 1 โครงการ
ในทุกช่วงชั้นดังนั้น ผู้สอนจึงต้องกำหนดภาระงานในลักษณะของโครงการให้ผู้เรียนปฏิบัติใน
รูปแบบใด รูปแบบหนึ่งใน 4 รูปแบบ ต่อไปนี้

1. โครงการสำรวจ
2. โครงการสิ่งประดิษฐ์
3. โครงการแก้ปัญหาหรือการทดลองศึกษาค้นคว้า
4. โครงการอาชีพ

วิธีการประเมินผลโครงการ ควรประเมิน 3 ระยะ คือ

1. ระยะก่อนทำโครงการ โดยประเมินความพร้อมการ
เตรียมการและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน

2. ระยะทำโครงการ โดยประเมินภาคปฏิบัติจริงตามแผน
วิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ และการปรับปรุงงานระหว่างปฏิบัติ

3. ระยะสิ้นสุดการทำโครงการ โดยประเมินผลงานและ
วิธีการนำเสนอผลการดำเนินโครงการ

การกำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการ สามารถทำได้ 3 แบบ คือ

1. โครงการรายบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก
ปฏิบัติงานตามความสามารถความถนัด และความสนใจ

2. โครงการกลุ่ม เป็นการทำโครงการขนาดใหญ่และ
ซับซ้อน ต้องให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันหลายด้านช่วยกันทำ การประเมินโครงการควรเน้น
การประเมินกระบวนการกลุ่ม

3. โครงการผสมระหว่างรายบุคคลกับกลุ่ม เป็นโครงการที่
ผู้เรียนทำร่วมกัน แต่เมื่อเสร็จงานแล้ว ให้แต่ละคนรายงานผลด้วยตนเอง โดยไม่ต้องได้รับการ
ช่วยเหลือจากสมาชิกในกลุ่ม

ในการประเมินการปฏิบัติงานดังกล่าวมาข้างต้น ผู้สอน
จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบการประเมินการปฏิบัติ เช่น

1. แบบวัดภาคปฏิบัติ
2. แบบสังเกตพฤติกรรม
3. แบบตรวจสอบรายการ
4. เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

เป็นต้น

3. การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป

วิธีการประเมินสภาพจริงไม่มีความแตกต่างจากการประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) เพียงแต่อาจมีความยุ่งยากในการประเมินมากกว่า เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริงหรือต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียง แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากเพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ว่ามีจุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใดอันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

4. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment)

การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยส่งเสริมให้การประเมินตามสภาพจริง มีความสมบูรณ์สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยการให้ผู้เรียนได้เก็บรวบรวม (Collect) ผลงานจากการปฏิบัติจริง ทั้งในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริง ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ (Organized) โดยมีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็น (Reflect) ความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) ของการเรียนรู้ของผู้เรียน การวางแผนดำเนินงาน การประเมินด้วยแฟ้มผลงานที่สมบูรณ์จะช่วยผู้สอนให้สามารถประเมินจากแฟ้มสะสมงานแทนการประเมินจากการปฏิบัติจริงได้

การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของแฟ้มสะสมงานจากวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ว่าต้องการสะท้อนสิ่งใดเกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนได้จากการให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงาน

2. กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมผลงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแฟ้มสะสมงาน

3. กำหนดวิธีการประเมินงานเพื่อพัฒนาชิ้นงาน ซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถสูงสุด ทั้งนี้ ครูอาจจัดทำเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) สำหรับให้ผู้เรียนนำไปใช้เป็นข้อชี้แนะในการพัฒนางาน

4. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางาน โดยการมีส่วนร่วมในการประเมินจากทุกฝ่าย แล้วนำข้อมูลที่สอดคล้องกันไปเป็นสารสนเทศหลักในการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) สำหรับให้ผู้เรียนใช้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

5. จัดให้มีการนำเสนอผลงานที่ได้สะสมไว้โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนควรวางแผนร่วมกันในการคัดเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุด ทั้งนี้ การนำเสนอชิ้นงานแต่ละชิ้นควรมีหลักฐานการพัฒนางานและการประเมินผลงานด้วยตนเอง เกณฑ์การประเมินผลงานประกอบไว้ด้วย ในการใช้วิธีการประเมินโดยเพิ่มสะสมงานผู้สอนควรคำนึงด้วยว่าเพิ่มสะสมงานมีหลายประเภท การเลือกใช้เพิ่มสะสมงานประเภทใด ควรคำนึงถึงรูปแบบและแนวทางในการพัฒนา เพิ่มสะสมงานให้เหมาะสม เพื่อให้เพิ่มสะสมงานช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย

10.3.1.2.3 การกำหนดสัดส่วนการประเมินระหว่างเรียนกับการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี การประเมินระหว่างเรียนมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อมุ่งนำสารสนเทศมาพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนของผู้สอน การประเมินระหว่างเรียนที่ดำเนินการอย่างถูกต้องเข้มงวดและจริงจังจะให้ผลการประเมินที่สะท้อนภาพความสำเร็จและศักยภาพของผู้เรียน ได้ถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ ดังนั้น ควรให้น้ำหนักความสำคัญของการประเมินระหว่างเรียนในสัดส่วนที่มากกว่าประเมินตอนปลายภาคเรียนหรือปลายปี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงธรรมชาติของรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรายวิชาปลายภาคเรียนหรือปลายปี ต้องนำผลการประเมินระหว่างเรียนไปใช้ในการตัดสินผลการเรียนด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามสัดส่วนและแนวดำเนินการในระเบียบที่สถานศึกษากำหนด

10.3.1.2.4 จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน ผู้สอนต้องจัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินผลระหว่างเรียนอย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมผู้เรียน ใช้เป็นหลักฐานสำหรับการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องและความยุติธรรมในการประเมิน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่สถานศึกษากำหนด

ข้อมูลหลักฐานการประเมินระหว่างเรียนที่พึงแสดง ได้แก่

1. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนตามวิธีการประเมิน

เช่น บันทึกการสังเกตพฤติกรรม บันทึกคะแนนผลจากการประเมินชิ้นงาน บันทึกคะแนนการประเมินโครงการบันทึกเกี่ยวกับการประเมินเพิ่มสะสมงาน เป็นต้น

10.3.1.3 การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน

การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียน เมื่อผ่านการเรียนรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือสิ้นสุดการเรียนรายวิชา ปลายปี/ปลายภาคประกอบด้วย

10.3.1.3.1 การประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินผู้เรียนในเรื่องที่ได้เรียนจบแล้ว เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนที่คาดหวังหรือไม่ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการประเมินก่อนเรียน ว่าผู้เรียนเกิดพัฒนาการขึ้นมากน้อยเพียงไร ทำให้สามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพียงไร และกิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้น มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนเพียงไร ข้อมูลจากการประเมินภายหลังการเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย ได้แก่

1. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเสริมผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์ของการเรียน

2. ปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การประเมินหลังเรียนนี้ ถ้าจะให้สอดคล้องกับการประเมินก่อนเรียน เพื่อการเปรียบเทียบพัฒนาการของผู้เรียนสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน ควรใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินชุดเดียวกันหรือคู่ขนานกัน

10.3.1.3.2 การประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค

เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3, ปีที่ 4-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การประเมินผลนี้นอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อการสรุปตัดสินความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคเป็นสำคัญแล้วยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเสริมผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา ให้เกิดพัฒนาการและมีผลการเรียนตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย

การประเมินผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค สามารถใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินได้อย่างหลากหลาย ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ กิจกรรมและช่วงเวลาในการประเมิน อย่างไรก็ตามก็เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้นี้ดังกล่าวมีส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และสนับสนุนการเรียนการสอน จึงให้นำผลการประเมินผลการเรียนไปใช้เป็นข้อมูลในการประเมิน ผลการเรียนปลายปี/ปลายภาค โดยสัดส่วนการประเมินผลระหว่างเรียนมากกว่าการประเมินผลปลายภาคเรียนหรือปลายปี

10.3.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน ในทุกช่วงชั้นการศึกษา ได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามความถนัดและความสนใจให้เต็มตาม ศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่สถานศึกษา กำหนด จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินช่วงชั้น

10.3.2.1 ลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

10.3.2.1.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและ พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและ พัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและ การพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

10.3.2.1.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุง การทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกลุ่ม เช่น โครงการ กิจกรรมตามความสนใจ ชุมนุม วิชาการ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

10.3.2.2 แนวทางการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้ง 2 ลักษณะ ทุกภาคเรียน และทำการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม โดยมีแนว ดำเนินการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

10.3.2.2.1 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

1. ผู้รับผิดชอบกิจกรรม ประเมินการปฏิบัติ กิจกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยประเมินจากพฤติกรรมการปฏิบัติ กิจกรรมและผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง
2. ผู้รับผิดชอบกิจกรรมตรวจสอบเวลาเข้าร่วม กิจกรรมของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่
3. ในกรณีที่มีกิจกรรมใดต้องใช้เวลาปฏิบัติตลอดปี เมื่อสิ้นภาคเรียนแรกผู้รับผิดชอบกิจกรรมควรจัดให้มีการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อสรุปความก้าวหน้าและสภาพของการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนระยะหนึ่งก่อน เพื่อการปรับปรุง

แก้ไขหรือส่งเสริม ให้ผู้ปกครองทราบ โดยทำการประเมินตามจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และนำผลการประเมินนั้นไปรวมกับผลการประเมินการร่วมกิจกรรมในภาคเรียนที่สอง เพื่อตัดสินผลการประเมินการผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา (สิ้นสุดกิจกรรม)

4. ตัดสินให้ผู้เรียนที่ผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม และมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ให้เป็นผู้ผ่านการประเมินผลการร่วมกิจกรรม ผู้เรียนที่มีผลการประเมินบกพร่องในเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งหรือทั้งสองเกณฑ์ จะเป็นผู้ไม่ผ่านการประเมินผลการร่วมกิจกรรม จะต้องซ่อมเสริมข้อบกพร่องให้ผ่านเกณฑ์ก่อน จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านกิจกรรม

10.3.2.2.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น เป็นการประเมินสรุปผลการผ่านกิจกรรมตลอดช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำผลไปพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนทุกคนตลอดช่วงชั้น
2. ผู้รับผิดชอบสรุปและประเมินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการเพื่อให้ความเห็นชอบ
4. เสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสินและอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นต่อไป

10.3.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นสำหรับพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา และชุมชนของสถานศึกษา การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินเชิงวินิจฉัย มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

10.3.3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้ปกครองและชุมชน โดยคณะกรรมการจะมีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาแนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และแนวทางการปรับปรุงซ่อมเสริมผู้เรียน

10.3.3.2 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นอาจจะซ้ำหรือแตกต่างจากคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรหรือมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นก็ได้

10.3.3.3 การกำหนดแนวทางการพัฒนา มี 2 ลักษณะ ดังนี้

10.3.3.3.1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน มอบหมายให้ผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

10.3.3.3.2 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นอกห้องเรียน ใ้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนา ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งในลักษณะของการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินชีวิต ประจำวันทั้งในและนอกสถานศึกษา

10.3.3.4 ดำเนินการประเมินผู้เรียนรายภาค เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาคผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการประเมินผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การรายงานตนเอง ฯลฯ ทั้งนี้ จะต้องเหมาะสมกับกิจกรรมและคุณลักษณะที่จะประเมิน

10.3.3.5 การประมวลผลการประเมินรายภาค ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละฝ่าย ทำการประเมินและรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แล้วส่งต่อให้คณะกรรมการนำไปทำการประมวลผลและพิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะแต่ละประการตามเกณฑ์ที่กำหนด

10.3.3.6 การแจ้งผลและซ่อมเสริม คณะกรรมการฯ แจ้งผลการตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เรียน นำไปรอกในเอกสารแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบต่อไป พร้อมกับดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้ควบคุมและพัฒนาตนเองในการถือปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ดีขึ้น รวมทั้งมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีชดเชยตามแนวทางที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

10.3.3.7 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น การพิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อตัดสินใจให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น คณะกรรมการฯ ควรสรุปจากผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย และแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจากผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนที่ได้บันทึกไว้

ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการใด ประการหนึ่ง จะต้องเข้ารับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีสอดแทรกตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมายจนครบถ้วนก่อนจึงจะได้รับอนุมัติให้ผ่านช่วงชั้นได้

10.3.4 การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่านหนังสือ เอกสารและสื่อต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และนำมาคิดสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจของตน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่าน ซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์สร้างสรรค์และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และความสามารถในการถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นด้วยการเขียนสื่อความที่สะท้อนถึงสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์จินตนาการอย่างเหมาะสมและมีคุณค่า พร้อมด้วยประสบการณ์และทักษะในการเขียนที่มีสำนวนภาษาถูกต้อง มีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ ที่สามารถสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน ตามระดับของมาตรฐานช่วงชั้นอย่างแท้จริง

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินให้ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินใจให้ผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น การประเมินดังกล่าวเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะมาตรการดังกล่าวจะช่วยผู้เรียนทุกคนให้ได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียนสื่อความ อันเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ใน ทุก ๆ ด้านอย่างจริงจัง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นมาตรการเพื่อแก้ปัญหาความอ่อนด้อยของความสามารถในการเขียนสื่อความของผู้จบการศึกษาทุกระดับอีกด้วย

10.3.4.1 ขั้นตอนดำเนินการในการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน มีดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษากำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมิน
 - 1.1 กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน พร้อมทั้งตัวชี้วัดความสามารถ
 - 1.2 กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินที่เหมาะสม เช่น

1.2.1 ความสามารถจริงของผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมทางการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยการสังเกตของผู้สอน

1.2.2 การมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าและเขียนเป็นรายงาน

1.2.3 ผลงานเชิงประจักษ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ที่รวบรวมและนำเสนอในรูปของแฟ้มสะสมงาน

1.2.4 การทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบการเขียนตอบ หรือการให้ผู้เรียนเขียนความเรียง

1.2.5 วิธีการอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม

1.3 เกณฑ์การตัดสินคุณภาพการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน ตาม ความเหมาะสม

1.4 แนวทางการซ่อมเสริมปรับปรุงผู้เรียนที่ยังไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานขั้นต่ำของสถานศึกษา

2. ประกาศแนวทางและวิธีการประเมินดังกล่าวข้างต้นให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอและชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ

3. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำเครื่องมือประเมิน สรุปรวบรวมข้อมูลและตัดสินผลการประเมิน

4. กรรมการดำเนินการประเมิน และนำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ความเห็นชอบและเสนอผู้บริหารอนุมัติผลต่อไป

10.3.4.2 แนวทางการประเมินความสามารถการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน ปลายปี เป็นการประเมินความสามารถการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน เมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อสรุปความสามารถของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา โดยมีแนวดำเนินการดังนี้

10.3.4.2.1 ผู้มีหน้าที่ประเมินตรวจสอบหรือประเมินผู้เรียนในความรับผิดชอบ ตามวิธีการและเครื่องมือที่คณะกรรมการฯ กำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน อย่างเหมาะสมครบถ้วนตามศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน รายงานคณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผู้มีหน้าที่ประเมินสามารถที่จะสรุปผลการประเมินกลางปีหรือเมื่อสิ้นภาคเรียนแรก เพื่อแจ้งให้ผู้เรียน ได้ทราบสถานภาพของตนและทำการปรับปรุงแก้ไขตนเองได้

10.3.4.2.2 คณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สรุปผลการประเมินเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

10.3.4.2.3 ตัดสินผลการประเมินการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละ ประการตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

10.3.4.2.4 แจกผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

10.3.4.2.5 ดำเนินการซ่อมเสริม ปรับปรุง แก้ไขผู้เรียนในส่วน ที่ไม่ผ่านการประเมิน

10.3.4.3 แนวทางการประเมินตัดสินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผ่านช่วงชั้น เป็นการประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน ของผู้เรียนเมื่อจบ การศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อพิจารณาตัดสินผู้เรียนผ่านช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด การประเมิน ผู้เรียนเพื่อตัดสินการผ่านช่วงชั้น ควรใช้ผลการประเมินปลายปีในปีสุดท้ายของช่วงชั้นเป็นการประเมิน เพื่อตัดสินการผ่านช่วงชั้น โดยดำเนินการดังนี้

10.3.4.3.1 ผู้มีหน้าที่ประเมิน ทำการตรวจสอบหรือประเมิน ผู้เรียนในความรับผิดชอบ ตามวิธีการและเครื่องมือที่กำหนด ให้ได้ข้อมูลความสามารถของผู้เรียน ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนสื่อความอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตามศักยภาพของผู้เรียน รายงานคณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

10.3.4.3.2 คณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนพิจารณาตัดสินการผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

10.3.4.3.3 ดำเนินการซ่อมเสริม ปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่าน การประเมินแล้วประเมินใหม่

10.3.4.3.4 จัดส่งผลการประเมินนำเสนอคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ เพื่อนำเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษา อนุมัติผลการตัดสินการผ่านช่วงชั้นต่อไป

10.3.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test)

เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้วยแบบประเมิน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับชาติ ได้แก่กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่หรือได้รับมอบหมาย การประเมินผลดังกล่าว มีจุดหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติ แล้วนำ ผลการประเมินไปวางแผนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการศึกษาของชาติ ในขณะเดียวกัน ก็สามารถส่งผลย้อนกลับไปให้สถานศึกษาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน ได้เช่นกัน

สถานศึกษาจะต้องเตรียมผู้เรียนให้เข้ารับการประเมินด้วยความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินระดับชาติ ให้ความร่วมมือในการประเมินเต็มความสามารถและปฏิบัติตามเกณฑ์และเงื่อนไขการประเมินอย่างเคร่งครัด

การประเมินผลการเรียนระดับชาติ มีลักษณะที่เป็นคุณประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพระหว่างระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอกได้อย่างสมเหตุสมผล

2. สามารถประเมินได้ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตามหลักสูตร และความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test : SAT)

3. ส่งเสริมและกระตุ้นให้สถานศึกษาให้ความสนใจอย่างจริงจัง ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของหลักสูตร

4. สามารถใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ทั้งในระดับผู้เรียน ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

5. สร้างแรงจูงใจกระตุ้นและท้าทายให้ผู้เรียนทุกคนตั้งใจใฝ่หา สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและด้านอื่น ๆ

6. เพื่อเป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การประเมินผลการเรียนระดับชาติ (National Test) จะมีการกำหนด ผู้เข้ารับการประเมินสาระการเรียนรู้ และเครื่องมือในการประเมินตามนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการ และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบวางแผนนโยบายการบริหารการศึกษาเป็นระยะ ๆ ในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการ กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีลักษณะและแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นการประเมินตามระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. เป็นการประเมินที่ให้ผู้เรียนทุกคนในปีที่กำหนดได้รับโอกาสเข้าสอบ

3. เป็นการประเมินเฉพาะวิชาหรือสมรรถภาพที่จำเป็นและมีความสำคัญตามระดับช่วงชั้น

11. ปัญหาการวัดผลและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546, หน้า 20-24) กล่าวว่า จากการปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2533 มุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตของผู้เรียนมากที่สุด

โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด การตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้จริง การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2533 จึงมีลักษณะยืดหยุ่นทั้งในด้านเนื้อหาสาระ เทคนิควิธีการสอน การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและวิธีการวัดผลประเมินผล เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนและครูผู้สอนนำไปปรับใช้ในการสอนได้ทุกสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น

การปรับปรุงหลักสูตรในครั้งนี้นี้จึงเน้นปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ๆ มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งโดยหลักการและระเบียบปฏิบัติ ดูเสมือนหนึ่งจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมาย แต่ในทางปฏิบัติกลับกลายเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยตกต่ำลงเรื่อย ๆ อันมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น

11.1 การสร้างและออกแบบหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการยังคงสงวนอำนาจในการจัดทำหลักสูตรไว้ที่หน่วยงานส่วนกลางเช่นเดิม หลักสูตรออกแบบเป็นรายวิชาและกลุ่มประสบการณ์ พร้อมทั้งกำหนดจำนวนเวลาเรียนและการบริหารจัดการหลักสูตรในแต่ละปีการศึกษาไว้แล้วเสร็จ จึงเป็นหลักสูตรและกฎการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบผู้เรียนส่วนน้อยที่มีความสามารถทางการเรียนภายใต้เงื่อนไขเวลาจำกัด ส่วนผู้เรียนที่เรียนรู้ช้าและพื้นฐานความรู้ไม่ดีพอจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนัก จึงเกิดปัญหาผู้เรียนติดค้างผลการเรียนต้องรอรอกการซ่อมเสริมจำนวนมาก

ถึงแม้ระเบียบ ฯ จะกำหนดให้ผู้สอนประเมินเพื่อปรับปรุงการสอนของตนในกรณีที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของแต่ละจุดประสงค์และระบุไว้ว่าการประเมินผลการเรียนทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียนและปลายภาคเรียนหรือการประเมินผลปลายปี ผู้สอนจะต้องนำผลการประเมินมาพิจารณาเป็นรายจุดประสงค์ว่า นักเรียนคนใดยังมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ในจุดประสงค์ใด ให้จัดการซ่อมเสริมจนผู้เรียนมีผลการเรียนและเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์นั้น ๆ อย่างครบถ้วน แต่ในทางปฏิบัติผู้สอนไม่สามารถกระทำได้เพราะเงื่อนไขเวลาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และระยะเวลาเปิดปิดภาคเรียนตามระเบียบราชการ ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้สอนจัดการซ่อมเสริมผู้เรียนได้ครบถ้วนทุกคน

11.2 ปริมาณผู้เรียนมีมากเกินไปจนกระทบคุณภาพของครู

เนื่องจากหลักสูตรระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนขยายโอกาส) เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจริง ดังนั้น โรงเรียนแต่ละแห่งจึงต้องดำเนินการรับผู้เรียนเข้าศึกษาตามหลักสูตรให้มากที่สุด โดยเฉพาะผู้เรียนที่กระจายอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ความหลากหลายของพื้นที่และปัจจัยดำเนินการจัดการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนแต่ละแห่งมีคุณภาพแตกต่างกัน

กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดอย่างเข้มงวด ในขณะที่โรงเรียนแต่ละแห่งต่างก็มีปัจจัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน จึงทำให้ระบบตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ภายใต้ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่อิงระบบงานราชการ และอำนาจการกำหนดนโยบายยังคงผูกขาดไว้ที่ส่วนกลาง การจัดสรรงบประมาณและตำแหน่งบุคลากรไม่เป็นธรรม การใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อเลื่อนตำแหน่งและความก้าวหน้า จะเห็นได้ว่ารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของไทยไม่สัมพันธ์กับปริมาณผู้เรียนและไม่สามารถสนองตอบนโยบายที่เน้นคุณภาพได้

11.3 ความบกพร่องของระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

เนื่องจากหลักการประเมินผลการเรียนของหลักสูตร พ.ศ. 2533 มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ระเบียบที่ประกาศใช้จึงเปิดโอกาสให้โรงเรียนใช้ดุลยพินิจในการผ่อนผันให้ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องบางประการเล็กน้อยสามารถเลื่อนชั้นได้ เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเวลาเรียนซ้ำชั้นและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐและของผู้ปกครองเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีการกำหนดเงื่อนไขของระเบียบปฏิบัติไว้หลายข้อ แต่ในทางปฏิบัติอาจก่อให้เกิดความหยาบหลวมของการสอนซ่อมเสริมและการสอบซ่อม เพราะเกิดธรรมเนียมการสอบซ่อมสองครั้งแล้วต้องผ่านการประเมินทุกคน จากลักษณะดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสังคมจนกลายเป็นปัญหาทรัพยากรมนุษย์ของไทยไร้คุณภาพ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดไม่เป็น ฟังตนเองไม่ได้ สูดแล้วแต่หน่วยงานใดจะเป็นผู้ประเมิน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะโยนความผิดให้ผู้เรียนเสียมากกว่าการหันมาทบทวนการบริหารงานการศึกษาของไทยโดยรวมอย่างจริงจัง

นอกเหนือจากปัจจัยภายในระบบที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนและระบบการวัดและประเมินผลแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอก คือ ค่านิยมทางการเรียนของผู้ปกครองที่มุ่งส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงสถาบันอุดมศึกษา ที่ใช้วิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทำให้เกิดกลไกแข่งขันคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเข้าสู่ประตูสถานศึกษาชั้นนำแทนการมุ่งสู่ประตูชีวิตที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ

นอกจากนี้ปัญหาของการประเมินทางการศึกษาของประเทศไทย ยังมีอีกหลายประการดังนี้

11.4 การประสานงาน

เรื่องของการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษาเป็นปัญหาใหญ่ของการประเมินทางการศึกษา เกิดช่องว่างระหว่างผู้ประเมินผลอย่างชัดเจนทั้งในแง่การประเมินผลการเรียนการสอนและการประเมินผลโครงการ เช่น ในการประเมินโครงการและการประเมินผลแผน ผู้วางแผนและผู้ประเมินผลแผนเป็นบุคคลคนละกลุ่มกัน แต่ละหน่วยงานทำงานเป็นเอกเทศ ไม่ก้าวข้ามไม่ประสานงานกัน หรือในเรื่องการประเมินผลการเรียนการสอนในชั้นที่เป็นตัวประโยค มักจะมีปัญหา “ผู้สอนไม่ได้ออกข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบไม่ได้สอน” ซึ่งทำให้เกิดความ ไม่ยุติธรรม สำหรับนักเรียน โดยทั่วไป

11.5 เจตคติของบุคคล

เจตคติของบุคคลเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งของการประเมินทางการศึกษาของประเทศไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โดยเฉพาะผู้ถูกประเมิน มักจะมีเจตคติในทางลบต่อการประเมินมักจะมีพฤติกรรมต่อต้าน ซึ่งในบางครั้งอาจถึงกับมีการบิดเบือนข้อมูล เมื่อคิดว่าถ้าให้ข้อมูลตามความเป็นจริงแล้วจะเกิดผลเสียต่อตนเองหรือต่อหน่วยงานของตน ทั้งนี้เพราะมีความเข้าใจหรือมีความรู้สึกว่าการประเมินนั้นเป็นการค้นหาข้อผิดพลาดเพื่อจับผิดในการปฏิบัติงาน ต่าง ๆ

11.6 ความรู้ความสามารถในการประเมิน

บุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประเมินจริง ๆ นั้น มีน้อย เนื่องจากการประเมินนั้นเป็นงานที่ต้องอาศัยเทคนิคเฉพาะอย่าง ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนมา โดยเฉพาะ ถึงแม้ว่าผู้บริหารส่วนมากจะได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องการประเมินมาบ้าง แต่โอกาสที่จะทำด้วยตนเองนั้นยากเพราะมีภาระหน้าที่มากมาย

11.7 การใช้ผลการประเมิน

ผู้บริหารการศึกษา ครู นักเรียน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา แม้จะมีการประเมินผลในงานที่เกี่ยวข้องกับตน ก็ไม่เคยใช้ผลที่ได้จากการประเมินให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงตนหรือปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นแต่อย่างใดทั้งในระดับโรงเรียนหรือระดับชาติ การวางแผนหรือการตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ มักจะใช้ประสบการณ์ส่วนตัวหรือความคิฉับพลันมากกว่าใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบโดยการประเมิน เช่น ในหน่วยงานหนึ่งอาจมีการประเมินโครงการทุก โครงการที่ทำ แต่เมื่อจะมีการจัดทำโครงการใหม่ขึ้นมาก็ไม่เคยใช้ผลการประเมินโครงการก่อน ๆ มาพิจารณาประกอบการวางแผนทำโครงการใหม่ ๆ เป็นต้น

11.8 การตระหนักในความสำคัญของการประเมินผล

ถึงแม้ว่าในทางทฤษฎีทุกคนจะยอมรับว่า การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการทำงานทุกอย่าง แต่ในทางปฏิบัตินั้นมักจะเป็นองค์ประกอบที่ถูกลืมหรือไม่ได้ให้ความสำคัญ ถึงแม้ว่าในการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในโครงการใดโครงการหนึ่ง จะมีคณะกรรมการประเมินผลพ่วงทำอยู่เสมอ แต่ก็เหมือนกับการทำตามธรรมเนียมทำตามที่เคยทำกันมากกว่าที่จะเห็นความสำคัญจริงจัง ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานต่าง ๆ นั้นใช้ในการดำเนินงานตามโครงการนั้น มักจะไม่มีงบประมาณสำหรับการประเมินเลย

11.9 ความไม่ชัดเจนไม่มีระบบที่แน่นอนของโครงการ

ปัญหาที่นักประเมินหนักใจกันมากก็คือ การได้รับการแต่งตั้งให้ประเมินโครงการที่เขียนไว้ไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้การประเมินเป็นไปด้วยความยากลำบาก ในบางครั้งแทบจะทำได้เลยทีเดียว นอกจากนั้นบางโครงการเขียนไว้อย่างหนึ่งแต่ตอนทำจริงทำอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาของนักประเมินมาก

12. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

12.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยาก ซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษาจำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงานดังนี้

12.1.1 ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน และทักษะเหล่านี้จะบูรณาการกันในการเรียนการสอนจะไม่แยกฝึกทักษะทีละ อย่าง จะต้องฝึกทักษะไปพร้อม ๆ กัน และทักษะทางภาษาทักษะหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาอื่น ๆ ด้วย

12.1.2 ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาพร้อมกับการพัฒนาความคิด เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา มีประมวลคำมากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้วย ขณะเดียวกันการเรียนภาษาจะเรียนร่วมกับผู้อื่น มีการติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาในการติดต่อกับเพื่อนกับครูจึงเป็นการฝึกทักษะทางสังคมด้วย เมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการในห้องเรียนและในชุมชน จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาและได้ฝึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง

12.1.3 ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกการใช้ภาษา มิใช่เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนภาษาจะต้องเรียนรู้ไวยากรณ์หรือหลักภาษา การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการฝึกฝนการเขียนและพัฒนาทักษะทางภาษาของตน

12.1.4 ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาเท่ากัน แต่การพัฒนาทางภาษาจะไม่เท่ากันและวิธีการเรียนรู้จะต่างกัน

12.1.5 ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและให้ความเคารพและเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ จັดกิจกรรมภูมิหลังของภาษาและการใช้ภาษาถิ่นของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาไทยของตน และพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับภาษาไทยและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาไทยด้วยความสุข

12.1.6 ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ การเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะใช้ภาษาในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย การเขียนรายงาน การเขียนโครงการ การตอบคำถาม การตอบข้อทดสอบ ดังนั้นครูทุกคนไม่ว่าจะสอนวิชาใดก็ตามจะต้องใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและต้องสอนการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนด้วยเสมอ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 172 - 173)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินโดยทั่วไป ได้แก่ การสังเกต การตรวจงานหรือผลงาน การทดสอบความรู้ การตรวจสอบการปฏิบัติ และการแสดงออก อย่างไรก็ตาม มีการนำเสนอแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากเป้าประสงค์ของการประเมินที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียด เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. การให้ตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบ ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบ ถูก – ผิด จับคู่ และข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ ได้แก่ เติมข้อความ ในช่องว่าง คำตอบสั้นเป็นประโยค เป็นข้อความ แผนภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการนี้เหมาะกับการวัดความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ซึ่งมีข้อดีที่ใช้เวลาในการดำเนินการน้อย ง่าย และสะดวกต่อการนำไปใช้ให้ผลการประเมินที่ตรงไปตรงมา เนื่องจากมีเกณฑ์การประเมินชัดเจน แต่ไม่เหมาะกับการนำไปใช้กับผลการเรียนรู้ที่เป็นเจตคติ ค่านิยม

2. การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานการวิจัย บันทึกประจำวัน รายงานการทดลอง บทละคร บทร้อยกรอง แฟ้มผลงาน เป็นต้น ผลงานจะเป็นตัวแสดงให้เห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้เรียน จุดเด่นของการประเมินโดยดูจากผลงานนี้คือ จะแสดง

ให้เห็นสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้ มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาตนเองของผู้เรียน เพื่อนักเรียนสามารถใช้เกณฑ์ในการประเมินผลงานของผู้เรียนได้เช่นกัน จุดอ่อนของการประเมินจากผลงาน คือ ต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ต้องใช้เวลาในการประเมินมาก รวมทั้งตัวแปรภายนอกอาจเข้ามามีอิทธิพลต่อการประเมินได้ง่าย

3. คู่มือปฏิบัติ โดยผู้สอนสามารถสังเกตการนำทักษะและความรู้ไปใช้ได้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมิน การปฏิบัติที่มีระเบียบข้อบังคับ เช่น การร้องเพลง ดนตรี พลศึกษา การโต้วาที การกล่าวสุนทรพจน์ ละครเวที การประเมินโดยวิธีนี้จะมีคุณค่ามากหากผู้เรียนได้นำไปใช้ในการประเมินตนเองเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ในกระบวนการประเมินจะมีเครื่องมือประกอบการดำเนินการคือ แบบสำรวจรายการ มาตรฐานประมาณค่า และเกณฑ์การให้ระดับคะแนน (Scoring Rubric)

4. คู่มือกระบวนการ วิธีการนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูผลงานหรือการปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการคิดที่ผู้เรียนใช้ วิธีการที่ครูผู้สอนใช้อยู่เป็นประจำในกระบวนการเรียนการสอน คือ การให้นักเรียนคิดตั้ง ๆ การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิดของผู้เรียน วิธีการเช่นนี้เป็นกระบวนการที่จะให้ข้อมูลเพื่อการวินิจฉัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องซึ่งเหมาะกับการประเมินพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะนิสัย

จากแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะทางภาษาได้โดยการสังเกตผ่านพฤติกรรมปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น การเล่าเรื่อง การให้คำชี้แจง การเล่าประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มหรือบุคคล หากผลการเรียนรู้ที่ต้องการจากการเรียนคือ ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา การใช้ภาษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินที่เหมาะสม คือ การใช้ข้อสอบ ซึ่งอาจเป็นแบบเลือกตอบหรือให้สร้างคำตอบ

12.2 การประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

การประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น รวมทั้งการนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้

2. ทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนทราบจุดเด่น จุดด้อย ด้านการสอนและการเรียนรู้ และเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตน

12.2.1 หลักการของการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ยึดหลักการสำคัญดังนี้

12.2.1.1 การประเมินผลต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและควบคู่ไปกับ กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนควรใช้งานหรือกิจกรรมคณิตศาสตร์เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และใช้การถามคำถาม นอกจากการถามเพื่อตรวจสอบและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแล้ว ควรถามคำถามเพื่อตรวจสอบและส่งเสริมทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้วย เช่น การถามคำถามในลักษณะ “นักเรียนแก้ปัญหาอย่างไร” ใครสามารถคิดหาวิธีการนอกเหนือไปจากนี้ได้ อีก “นักเรียนคิดอย่างไรกับวิธีการที่เพื่อนเสนอ” การกระตุ้นด้วยคำถามที่เน้นกระบวนการคิดทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนได้มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นของตน แสดงความเห็นพ้องและโต้แย้ง เปรียบเทียบวิธีการของตนกับของเพื่อนเพื่อเลือกวิธีการที่ดีในการแก้ปัญหา ด้วยหลักการเช่นนี้ทำให้ผู้สอนสามารถชี้คำตอบของผู้เรียนเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน

12.2.1.2 การประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมาย การเรียนรู้ จุดประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ในที่นี้ เป็นจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติในลักษณะของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ประกาศไว้ในหลักสูตร เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องประเมินผลตามจุดประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้เหล่านี้ เพื่อให้สามารถบอกได้ว่าผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่

ผู้สอนต้องแจ้งจุดประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องให้ผู้เรียนทราบ เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมและปฏิบัติตนให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

12.2.1.3 การประเมินผลทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญเท่าเทียมกับการวัดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ปรับตัวและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ผู้สอนต้องออกแบบงานหรือกิจกรรม ซึ่งส่งเสริมให้เกิดทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ อาจใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ หรือตรวจสอบคุณภาพผลงาน เพื่อประเมินความสามารถของผู้เรียน งานหรือกิจกรรมการเรียนบางกิจกรรมอาจครอบคลุมทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์หลายด้าน งานหรือกิจกรรมจึงควรมีลักษณะต่อไปนี้

1. สาระในงานหรือกิจกรรมอาศัยการเชื่อมโยงความรู้หลายเรื่อง
2. ทางเลือกในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี
3. เจาะลึกหรือสถานการณ์ปัญหามีลักษณะเป็นปัญหาปลายเปิดที่ให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันมีโอกาสแสดงกระบวนการคิดตามความสามารถของตน
4. งานหรือกิจกรรมต้องเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และนำเสนอในรูปการพูด การเขียน การวาดรูป เป็นต้น
5. งานหรือกิจกรรมที่ใกล้เคียงสภาพจริงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์

12.2.1.4 การประเมินผลการเรียนรู้ต้องนำไปสู่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนรอบด้าน การประเมินผลการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ในช่วงเวลาที่กำหนดเท่านั้น แต่ควรใช้เครื่องมือวัดและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การมอบหมายงานให้ทำเป็นการบ้าน การทำโครงงาน การเขียนบันทึก โดยผู้เรียน การให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงานของตนเอง หรือการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การใช้เครื่องมือวัดและวิธีการที่หลากหลายจะทำให้ผู้สอนมีข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อนำไปตรวจสอบกับจุดประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องเลือกและใช้เครื่องมือวัดและวิธีการที่เหมาะสมในการตรวจสอบการเรียนรู้

การเลือกใช้เครื่องมือวัดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการประเมิน เช่น การประเมินเพื่อวินิจฉัยผู้เรียน การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

การประเมินเพื่อวินิจฉัยผู้เรียน มีจุดประสงค์เพื่อค้นหาข้อบกพร่องในการเรียนรู้และสาเหตุของข้อบกพร่อง และตรวจสอบความพอเพียงของความรู้และความสามารถที่เป็นพื้นฐานจำเป็นของผู้เรียน วิธีประเมินควรใช้การสังเกต การสอบปากเปล่า หรือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัย ทั้งนี้คำถามหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำควรมุ่งไปที่เนื้อหาที่เป็นพื้นฐานจำเป็นที่ผู้เรียนทุกคนต้องรู้ รวมทั้งทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้วย

การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่เพียงใด วิธีการประเมินควรครอบคลุมตั้งแต่การทดสอบ การนำเสนองานในชั้นเรียน การทำโครงการ การแก้ปัญหา การอภิปรายในชั้นเรียน หรือการทำงานที่มอบหมายให้เป็นการบ้าน

การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ความรู้ได้เพียงใดสมควรผ่านรายวิชานั้นหรือไม่ วิธีการประเมินควรพิจารณาจากการปฏิบัติงานและการสอบที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชา (กรณีตัดสินผลการเรียนรู้อย่างรายวิชา) หรือมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (กรณีตัดสินการผ่านช่วงชั้น)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับจุดประสงค์การประเมินหนึ่งไม่ควรนำมาใช้กับอีกจุดประสงค์หนึ่ง เช่น ไม่ควรนำแบบทดสอบเพื่อการแข่งขัน หรือการคัดเลือกผู้เรียนมาใช้เป็นแบบทดสอบสำหรับตัดสินผลการเรียนรู้

12.2.1.5 การประเมินผลการเรียนรู้ ต้องเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของตน การประเมินผลที่ดีโดยเฉพาะการประเมินระหว่างเรียนต้องทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น คิดปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของตนให้สูงขึ้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องสร้างเครื่องมือวัดหรือวิธีการที่ทำทนาย และส่งเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียนในการขวนขวายความรู้เพิ่มขึ้น

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ด้วยการสร้างงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดการไตร่ตรองถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงานของตนได้อย่างอิสระ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถด้านคณิตศาสตร์ของตน

12.2.2 ขั้นตอนการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ อาจดำเนินการดังนี้

12.2.2.1 วางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ควรร่วมกันพิจารณากำหนดรูปแบบและช่วงเวลาการประเมินผลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป้าหมายของการประเมิน

12.2.2.2 สร้างคำถามหรืองานและเกณฑ์การให้คะแนนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ถ้าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเน้นความรู้ความเข้าใจ การประยุกต์ความรู้ไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ วิธีการประเมินอาจกระทำได้ในรูปการเขียนตอบ รูปแบบของคำถามอาจเป็นคำถามให้ค้นหาคำตอบ ให้พิสูจน์หรือแสดงเหตุผล ให้สร้างหรือตอบคำถามปลายเปิดที่เน้นการคิดแก้ปัญหาและเชื่อมโยงความรู้หลายเรื่องเข้าด้วยกัน

ถ้าต้องการประเมินทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และ การตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ วิธีการประเมินอาจทำได้ในรูปการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ผู้สอน สังเกตกระบวนการทำงาน การพูดแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ครอบงมรอยความชำนาญและความสามารถ จากผลงานที่ปรากฏ คำถามหรืองานอาจอยู่ในรูปสถานการณ์หรือปัญหาปลายเปิดหรือ โครงงาน ที่ผู้เรียนคิดขึ้นเอง นอกจากนี้อาจใช้วิธีให้ผู้เรียนประเมินตนเองหรือประเมิน โดยกลุ่มเพื่อน

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนมี 2 แบบ คือ กำหนดเกณฑ์ การให้คะแนนแบบ Analytic Scale และแบบ Holistic Scoring Scale เกณฑ์การให้คะแนนแบบแรก อยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์งานออกเป็นองค์ประกอบย่อยและกำหนดคะแนนสำหรับแต่ละองค์ประกอบ ย่อย ซึ่งการให้คะแนนแบบนี้ทำให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียนในแต่ละองค์ประกอบ สำหรับ เกณฑ์การให้คะแนนแบบที่สอง เป็นการกำหนดคุณภาพในองค์รวมหรือภาพรวมของงานทั้งหมด

12.2.2.3 จัดระบบข้อมูลจากการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ถ้าข้อมูลเป็นผลจากการทำแบบทดสอบ หรือเขียนตอบก็ควรเก็บรวบรวมในรูปคะแนน ถ้าข้อมูลอยู่ใน รูปพฤติกรรมที่สังเกตได้ก็ควรมีระบบการบันทึก แบบฟอร์มการบันทึกควรประกอบด้วย ส่วนนำ คือ การระบุวัน เวลา สถานที่ ชื่อผู้เรียน และผู้สังเกต เรื่องที่เรียนและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่วนเนื้อหา คือ การบันทึกรายละเอียดของงานและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ปรากฏจริง ส่วนสรุป คือ การตีความเบื้องต้นของผู้สังเกต พร้อมทั้งระบุปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น การรวบรวมสารสนเทศ เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องกระทำหลายครั้งและใช้ข้อมูลจากการหลายด้าน

12.2.2.4 นำข้อมูลจากการวัดผลและประเมินผลมาวิเคราะห์และ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจจำแนกเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม รายประเภท (ความคิดรวบยอด กระบวนการ เจตคติ ฯลฯ) และรายมาตรฐานการเรียนรู้

เมื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ผู้สอนควรมีระบบการบันทึกข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อการศึกษาติดตามพัฒนาการตั้งแต่เริ่มต้นเข้ารับ การศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 208-211)

12.3 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

เพื่อที่จะทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือไม่เพียงใด จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในอดีตที่ผ่านมาการวัด และประเมินผลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อสอบซึ่งไม่สามารถสนองเจตนารมณ์การเรียน การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการหลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ ดังนั้น ผู้สอนต้องตระหนักว่าการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการเดียวกัน และ จะต้องวางแผนไปพร้อม ๆ กัน

12.3.1 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะบรรลุตามเป้าหมายของการเรียนการสอนที่วางไว้ได้ ควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

12.3.1.1 ต้องวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมในวิทยาศาสตร์ รวมทั้งโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน

12.3.1.2 วิธีการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

12.3.1.3 ต้องเก็บข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลอย่างตรงไปตรงมา และต้องประเมินผลภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่

12.3.1.4 ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องนำไปสู่การแปลผลและลงข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

12.3.1.5 การวัดและประเมินผลต้องมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรมทั้งในด้านของวิธีการวัด โอกาสของการประเมิน

การวัดและประเมินผลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียนและครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องวัดและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมสำรวจภาคสนาม กิจกรรมการสำรวจตรวจสอบ การทดลอง กิจกรรมศึกษาค้นคว้า กิจกรรมศึกษาปัญหาพิเศษหรือโครงการวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในการทำกิจกรรมเหล่านี้ต้องคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนอาจทำงานชิ้นเดียวกันได้เสร็จในเวลาที่แตกต่างกัน และผลงานที่ได้ก็อาจแตกต่างกันด้วย เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเหล่านี้แล้วก็ต้องเก็บรวบรวมผลงาน เช่น รายงาน ชิ้นงาน บันทึก และรวมถึงทักษะปฏิบัติต่าง ๆ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ความรัก ความซาบซึ้ง กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำและผลงานเหล่านี้ต้องใช้วิธีการประเมินที่มีความเหมาะสมและแตกต่างกัน เพื่อช่วยให้สามารถประเมินความรู้ ความสามารถ และความรู้สึนึกคิดที่แท้จริงของผู้เรียนได้ การวัดและการประเมินผลจากสภาพจริงจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน หลากหลายวิธี ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และต้องประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ข้อมูลที่มากพอที่จะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ผลการประเมินอาจจะได้มาจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สังเกตการณ์แสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
2. ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน
3. การสัมภาษณ์
4. บันทึกของผู้เรียน
5. การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
6. การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ
7. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ
8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มผลงาน

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 158–160)

12.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีหลากหลายรูปแบบ ผู้สอนควรพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

12.4.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย

12.4.1.1 ความรู้เชิงเนื้อหา

12.4.1.2 ความรู้เชิงกระบวนการ

12.4.1.3 ความรู้เชิงบริบท

เครื่องมือวัดและประเมินผลที่นิยมใช้และจำเป็นอยู่ คือแบบทดสอบ ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบอัตนัย แบบเติมคำ แบบถูกผิด และแบบอธิบายผลสั้น ๆ ผู้สอนต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

12.4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนด้านทักษะ ผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการประเมินได้หลายอย่าง ดังนี้

12.4.2.1 การสังเกตพฤติกรรม ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นิยมใช้ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า

12.4.2.2 การทดสอบภาคปฏิบัติ เมื่อต้องการให้ผู้เรียนแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง และวัดว่าผู้เรียนสามารถทำได้ถูกต้องด้วยความคล่องแคล่ว และถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

12.4.2.3 การสร้างสถานการณ์จำลอง ใช้เมื่อผู้สอนไม่สามารถนำผู้เรียนไปทดสอบภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้ จึงต้องกำหนดสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

12.4.2.4 เพิ่มสะสมงาน เหมาะสำหรับการประเมินในภาพรวม เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถนำทักษะต่าง ๆ ไปบูรณาการใช้ได้อย่างผสมกลมกลืนเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับชีวิตจริง

12.4.2.5 การบันทึกพฤติกรรม ใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนบรรยายพฤติกรรมของตนเองและเพื่อนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยให้ผู้เรียนจดบันทึก รายงานความสามารถ ความคิดเห็น ความประทับใจของตนเองและเพื่อนหรือกลุ่ม

12.4.3 การวัดและการประเมินผลการเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการประเมินได้หลายอย่าง ดังนี้

12.4.3.1 การสังเกตพฤติกรรม โดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกไว้ล่วงหน้า

12.4.3.2 การทดสอบ เช่น การวัดบุคลิกภาพและการปรับตัวของผู้เรียน

12.4.3.3 การสัมภาษณ์ ควรเน้นการพูดอย่างไม่เป็นทางการ เน้นสัมพันธภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง

12.4.3.4 การวัดเจตคติ เป็นการวัดเพื่อลดความโน้มเอียงของพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีต่อคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้แบบวัดที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง หรือใช้แบบวัดมาตรฐานที่มีผู้สร้างไว้แล้วก็ได้

12.4.3.5 การสำรวจ เน้นการมองภาพรวมจากร่องรอยเหตุการณ์ หรือพัฒนาการที่จะแสดงจุดเด่น หรือการเรียนรู้ที่ปรากฏให้เห็น นิยมใช้แบบสำรวจร่องรอย

12.4.3.6 เพิ่มสะสมงาน ซึ่งเป็นแหล่งแสดงความหลากหลายทางสติปัญญาของผู้เรียนในภาพรวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ซึ่งครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์ได้จากผลงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ ความคิดเห็น ความประทับใจ และการแสดงออกของผู้เรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 163, 167)

12.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะบรรลุตามเป้าหมายของการเรียนการสอนที่วางไว้ได้ ควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

12.5.1 ต้องวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมทั้งโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน

12.5.2 วิธีการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

12.5.3 ต้องเก็บข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลอย่างตรงไปตรงมา และต้องประเมินผลภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่

12.5.4 ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องนำไปสู่การแปลผลและลงข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

12.4.5 การวัดและประเมินผลต้องมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรม ทั้งในด้านของวิธีการวัด โอกาสของการประเมิน

เพื่อให้การวัดและประเมินผลได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ผลการประเมินอาจจะได้มาจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สังเกตการณ์แสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
2. ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน และกระบวนการ
3. การสัมภาษณ์
4. บันทึกของผู้เรียน
5. การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ
6. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ
7. แฟ้มผลงาน
8. การประเมินตนเอง
9. การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน
10. การประเมินโดยใช้แบบทดสอบทั้งแบบอัตนัยและแบบปรนัย

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 131, 133)

12.6 การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม การประเมินผลต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมีตัวบ่งชี้ (Benchmark) แสดงคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการประเมินเกี่ยวกับด้านความรู้จะประเมินจากความรู้ที่พัฒนาแล้ว คือการนำความรู้ไปใช้และรวมทั้งการประเมินทักษะและประเมินเจตคติผสมผสานกัน

การประเมินด้วยตนเองจะเป็นแก่นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งวิธีการประเมินอาจทำได้โดยจัดให้มีการประเมินร่วมกัน โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ให้กลุ่มเพื่อน นักเรียนประเมินผู้เรียน และผู้สอนประเมินผู้เรียน แล้วนำการประเมินทุกส่วนมาสรุปเป็นผลการประเมินขั้นสุดท้าย และการประเมินผลควรกระทำอย่างต่อเนื่อง คือ ประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) และประเมินผลรวบยอด (Summative Evaluation) ที่สำคัญคือจะไม่เน้นผลงานศิลปะเป็นตัวหลักในการกำหนดคุณภาพและความสำเร็จของผู้เรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 131)

12.7 การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง ภาระงานด้านการประเมินผล การเรียน ระบบการวัดและประเมินผลที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน การประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเน้นไปที่การวัดและการประเมินผลที่จะนำไปสู่การชี้ให้เห็นสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน และสภาพจริงของการเรียน การสอนจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออก สะท้อนให้เห็นความสามารถอย่างหลากหลายในการพัฒนาคนที่ชัดเจน สอดคล้องกับสมรรถภาพที่มีในตนเองและจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งชี้ให้เห็นวิธีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ลักษณะภาษาที่นำมาประเมิน ควรเป็นภาษาที่ใช้ในสถานการณ์การสื่อสารตามสภาพจริง คือ เป็นข้อความสมบูรณ์ในตนเอง เป็นภาษาที่เจ้าของภาษาใช้ มีความเป็นธรรมชาติอยู่ในบริบท ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย การประเมินความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรประเมินความสามารถในการสื่อความหมายจริงๆ ไม่ควรแยกการใช้ภาษาออกจากสถานการณ์ และควรวัดให้ครอบคลุมองค์ประกอบทางภาษา อันประกอบด้วยความรู้เรื่องเสียง คำศัพท์ โครงสร้าง การใช้ภาษาในสถานการณ์และกลวิธีในการสื่อสารแนวการประเมินเช่นนี้ช่วยเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตร การสอนและการประเมิน

การประเมินความสามารถในการใช้ภาษา ต้องเน้นวิธีการและเครื่องมือวัดที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การวัดภาคปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การบันทึกพฤติกรรม แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ ทั้งนี้วิธีการและเครื่องมือที่เลือกใช้ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาภาษาหรือทักษะที่ต้องการวัดด้วย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 150)

12.8 การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากจะใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความสามารถและมีความสำเร็จทางการเรียนระดับใดแล้ว เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ รวมทั้งรับการประเมินจากภายนอกด้วย

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ มีการทำโครงการ/โครงงาน เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ด้วย ดังนั้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวจะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) อันเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนด การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการหลากหลายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ โดยการประเมินผลจากสภาพจริงและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่สัมพันธ์ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงงานหรือ แฟ้มสะสมงาน สะท้อนการตั้งสมการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องกระทำในหลายบริบท อันได้แก่ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้า ในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความ แบบเติมคำสั้น ๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่าง

เป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง ผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำโครงการ/โครงการงาน การทำงานกลุ่ม กิจกรรมประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวผู้เรียนเอง เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลา และเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจงซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนจะตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากการทำงานนี้ มีความรู้สึกอย่างไรในการทำงานนี้ ผลงานมีจุดเด่น จุดด้อยอะไรบ้าง ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงาน เพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของผู้เรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องจัดทำเครื่องมือประเมินโดยผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมินและองค์ประกอบการประเมิน และจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น Scoring Rubric, Rating Scale และ Checklist เป็นต้น

5. Scoring Rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณ หรือระดับความสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่าผู้เรียนรู้อะไร ทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสม รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน รวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของผู้เรียนในสาระการเรียนรู้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 219-220)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สกล สุทธิจิระพันธ์ (2530) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของครูประถมศึกษาในกลุ่มแม่จะเรอ อำเภอมะเมาะมาด จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและการปฏิบัติของครูประถมศึกษาในกลุ่มแม่จะเรอ อำเภอมะเมาะมาด จังหวัดตาก เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน โดยจำแนกตามคุณวุฒิทาง การศึกษา และขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน จากประชากรที่ใช้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น จำนวน 84 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อการสังเกตและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติ จำนวน 30 คน คือครูในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 ในกลุ่มแม่จะเรอ อำเภอมะเมาะมาด จังหวัดตาก จากการจำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษาและขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน จำนวน 9 โรงเรียน โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 3 ฉบับ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นแบบสังเกตการณ์ปฏิบัติ และแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติ พบว่าความคิดเห็นและการปฏิบัติของการวัดและประเมินผลการเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การตรวจสอบความรู้พื้นฐาน การวัดผลระหว่างเรียน การวัดผลปลายภาคเรียน ความคิดเห็นที่มีต่อเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวัดผลและการสร้างเครื่องมือในการวัดผลของครู ซึ่งจำแนกครูตามคุณวุฒิทางการศึกษาและขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

นลิน ศรีธูนนท์ (2541) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้วยเทคนิควิเคราะห์แบบฟอลท์ทรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ จัดเรียงลำดับความสำคัญและวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้วยเทคนิควิเคราะห์แบบฟอลท์ทรี จากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 35 คน และครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 221 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2540 โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็น จำนวน 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน 1 ฉบับ และสำหรับครูผู้สอน 1 ฉบับ และแบบเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญรายคู่ของความต้องการจำเป็น พบว่า มีความต้องการจำเป็น 32 ประเด็น จำแนกเป็นความต้องการจำเป็นระดับปานกลาง จำนวน 10 ประเด็น ความต้องการจำเป็นระดับน้อย จำนวน 21 ประเด็น และความต้องการจำเป็นระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 10

ประเด็น และผลการวิเคราะห์สาเหตุด้วยเทคนิคแบบฟอลท์ทรี มีดังนี้ ครูไม่ได้วางแผนการประเมินผลการเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างเต็มที่ มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ ครูทำการวัดและประเมินผลการเรียนโดยไม่เน้นกระบวนการ มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ ครูใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่ไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ ครูไม่ได้รับการอบรม / ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากผู้บริหารระดับสูงไม่เห็นความสำคัญในการจัดอบรม โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนไม่เพียงพอ มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ โรงเรียน/กลุ่มโรงเรียนไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากครูและผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อสอบ ครูไม่ได้สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากครูไม่เห็นความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตร โรงเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดน้อย มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ ครูได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจากหน่วยงานต้นสังกัดน้อย มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากครูและผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้น้อย มีสาเหตุเบื้องต้นที่มีความน่าจะเป็นสูงสุดมาจากการขาดงบประมาณ

สันต์ เกษมทรัพย์ (2541) ได้ทำการศึกษาสภาพการปฏิบัติ ปัญหา และความต้องการในการวัดและประเมินผลของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลทั้งก่อนและหลังกลางภาค และปลายภาคของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาปัญหาในการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดผล วิธีการวัดและประเมินผล และการตัดสินผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อสำรวจความต้องการในด้านการวัดและประเมินผลของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวน 93 โรงเรียน จำนวน 244 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามของปรีชา สามีคคี คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการปฏิบัติ ปัญหาและความต้องการของครูคณิตศาสตร์ ในการวัดและประเมินผล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

เขตการศึกษา 11 แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติจริงด้านการวัดและประเมินผล ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 ปัญหาในการวัดและประเมินผล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ในแต่ละด้านเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ด้านที่ 1 ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พ.ศ.2533 จำนวน 9 ข้อ ด้านที่ 2 ปัญหาด้านการสร้าง การปรับปรุงเครื่องมือวัดผลวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ ด้านที่ 3 ปัญหาด้านวิธีการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 18 ข้อ ด้านที่ 4 ปัญหาด้านการตัดสินผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 4 ความต้องการความช่วยเหลือด้าน การวัดและประเมินผล ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) พบว่า สภาพการปฏิบัติในการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ การเลือกใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียนส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบ การให้ทำแบบฝึกหัด และการซักถาม จุดประสงค์ของการประเมินผลระหว่างภาคส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อเก็บคะแนน และเพื่อทราบระดับความรู้พื้นฐานของนักเรียน แบบทดสอบส่วนใหญ่ครูสร้างเอง การวิเคราะห์ข้อสอบมีการวิเคราะห์เป็นส่วนน้อย การเฉลยคำตอบหลังสอบมีเป็นส่วนน้อย การสร้างคลังข้อสอบส่วนใหญ่ไม่มี ปัญหาการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533 มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น การกำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างเรียนกับปลายภาคเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ด้านการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดผลวิชาคณิตศาสตร์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น การกำหนดเกณฑ์หรือวิธีตรวจให้คะแนนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ด้านวิธีการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น การใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และการใช้ข้อสอบแบบให้ตอบยาว ๆ หรือแบบให้แสดงวิธีทำมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ความต้องการความช่วยเหลือในด้านการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีความต้องการมากกว่าข้ออื่น ๆ คือ ต้องการให้กระทรวงศึกษาธิการจัดหาคู่มือหรือข้อสอบในการวัดและประเมินผลบริการครูอย่างทั่วถึง รองลงมา คือ ต้องการให้กรมวิชาการจัดทำคลังข้อสอบหรือข้อสอบมาตรฐานวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นตัวอย่างหรือให้ครูยืมใช้ และข้อที่มีความต้องการน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ ให้หัวหน้าหมวดคณิตศาสตร์แนะนำช่วยเหลือด้านการวัดและประเมินผลแก่ครู

ในหมวด ส่วนความต้องการด้านอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเพิ่มเติมอีก เช่น ต้องการให้มีการอบรม การวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ ต้องการให้ครูปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลมากขึ้น และต้องการให้ศูนย์คณิตศาสตร์ในจังหวัดมีบทบาทในการวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น เป็นต้น

จิตติมา นันทศักดิ์ (2546) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับการปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูคณิตศาสตร์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของครูคณิตศาสตร์ต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติของครูคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำแนกตามวิธีวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดและประเมินผล และการนำผลไปใช้ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับการปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูคณิตศาสตร์ จากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูคณิตศาสตร์ ที่สอนในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 302 คน โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 2 ฉบับ คือ แบบวัดเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แบบวัดเป็นข้อความที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ท จำนวน 45 ข้อความ และแบบวัดกรปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ แบบวัดเป็นข้อความที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ พบว่าครูคณิตศาสตร์มีเจตคติทางบวกต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ครูคณิตศาสตร์ปฏิบัติกรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามด้านวิธีวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดและประเมินผล และการนำผลไปใช้ พบว่าครูคณิตศาสตร์มีการปฏิบัติมากในทุกด้าน และเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับการปฏิบัติงานของครูคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สังวร จันทกร (2546) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหา การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 185 คน จาก 50 เขต ๆ ละ 2 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด ตอนที่ 2 ขอบข่าย

การวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ องค์ประกอบที่นำมาตัดสินคะแนน อัตราส่วนในการให้คะแนนการวัดและประเมินผลการเรียน วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา ตอนที่ 3 ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด โดยแยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกีฬา ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านเจตคติและคุณธรรม พบว่า องค์ประกอบที่นำมาตัดสินคะแนนวิชาพลศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านพุทธิพิสัยที่ครูพลศึกษาวัดมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจในกฎกติกาการเล่น องค์ประกอบด้านทักษะพิสัยที่ครูพลศึกษาวัดมากที่สุด คือ ด้านทักษะเบื้องต้น องค์ประกอบด้านสมรรถภาพที่ครูพลศึกษาวัดมากที่สุด ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ องค์ประกอบด้านเจตคติที่ครูพลศึกษาวัดมากที่สุด คือ ความมีระเบียบวินัย การให้คะแนนในการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา กำหนดให้คะแนนทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกีฬา สมรรถภาพทางกาย พฤติกรรมทางเจตคติและคุณธรรมด้านละ 2 คะแนน วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา ด้านความรู้ ครูพลศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผล โดยสอบข้อเขียนแบบปรนัย ด้านทักษะกีฬา ครูพลศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลโดยวิธีทดสอบปฏิบัติ ด้านสมรรถภาพทางกาย ครูพลศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลโดยการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ด้านเจตคติและคุณธรรม ครูพลศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษา ด้านความรู้ และด้านทักษะกีฬา ประสบปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาในระดับน้อย ด้านสมรรถภาพทางกายและด้านเจตคติและคุณธรรม ประสบปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาในระดับมาก

อรุณ โยธสิงห์ (2546) ได้ทำการศึกษาความเข้าใจ สภาพการปฏิบัติและสภาพปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจ สภาพการปฏิบัติและสภาพปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมและจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 48 คน และผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

จำนวน 6 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการของโรงเรียน นาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6 คน และนักเรียนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 75 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 25 ข้อ แบบทดสอบมีลักษณะเป็นปรนัยแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก โดยกำหนดว่าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ข้อ ให้ 0 คะแนน และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปฏิบัติ และปัญหาการวัดและประเมินผล การเรียนตามสภาพจริงของครูผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามมีลักษณะปลายเปิด โดยสร้างคำถามเกี่ยวกับการสอนและการวัดผล ประเมินผลการเรียนของครู พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงคิดเป็นร้อยละ 56.34 จัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่สอนสาระการเรียนรู้กลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สอนสาระการเรียนรู้กลุ่มที่ 2 สภาพการปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงของกลุ่มตัวอย่าง ด้านหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า โรงเรียนกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน โดยให้ครูผู้สอนทำการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ประเมินควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลายและมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ ซึ่งกล่าวว่าโรงเรียนกำหนดหลักเกณฑ์ให้ครูผู้สอนประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ประเมินผลการเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด และให้ทำการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน ด้านการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้ที่กรมวิชาการแจกมาให้ที่โรงเรียน โดยทำการวิเคราะห์ร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ ในช่วงระหว่างการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งทุกโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้เป็นอย่างดี ด้านวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทำการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย วิธีการที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด คือ การสังเกตพฤติกรรมขณะทำการเรียนการสอน รองลงมาคือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินโดยให้นักเรียนปฏิบัติจริง การตรวจผลงานนักเรียน การสนทนาซักถาม และการใช้ข้อสอบ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ และนักเรียน ซึ่งกล่าวว่า ครูทำการประเมินผลโดยการสังเกต และแฟ้มสะสมงาน มากที่สุด ด้านหลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง พบว่า หลักการที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้ มากที่สุด คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน รองลงมา

คือ เน้นการปฏิบัติ เน้นการประเมินผลงานนักเรียน ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน และประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง มีดังนี้ ด้านวิธีการและสร้างเครื่องมือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นอาจไม่ถูกต้องตามหลักการ ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือ ขาดความชำนาญในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ ที่กล่าวว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การสร้างเครื่องมือไม่ถูกต้อง สิ่งที่น่าสังเกต คือ ผู้บริหารพบว่าครูผู้สอนยังไม่ใช้เครื่องมืออย่างหลากหลาย และไม่ทำการวัดและประเมินผลอย่างจริงจัง ด้านเอกสารที่ใช้ศึกษาค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์และเวลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างขาดแหล่งค้นคว้า ศึกษาเอกสารแล้วยังไม่เข้าใจ มีภาระการสอนและงานพิเศษมากเกินไป โรงเรียนมีกิจกรรมมากเกินไป ส่วนปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอพบเพียงส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ ที่พบว่ามีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์เล็กน้อย

ไพศาล คงภิมย์ชื่น (2547) ได้ทำการศึกษาสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา และเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา จากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในระดับชั้นที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้แก่ครูในช่วงชั้นที่ 1 - 4 จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติด้านการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 26 ข้อ ตอนที่ 3 สภาพปัญหาในการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 24 ข้อ ตอนที่ 4 ความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 28 ข้อ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ พบว่า ครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ส่วนมาก ทำการประเมินก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบการประเมินผลระหว่างเรียนครูส่วนมากใช้วิธีการประเมินด้วยวิธีการถามตอบระหว่างการทำกิจกรรม

การเรียน การมอบหมายภาระงานให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคล ให้ผู้เรียนแสดง สาทิต และปฏิบัติ กิจกรรมตามที่กำหนด การปฏิบัติจากสถานการณ์ที่เป็นจริง การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ส่วนวิธีการ ประเมินที่ครูใช้น้อย ได้แก่ การทำโครงการรายบุคคล ส่วนการประเมินหลังเรียนครูส่วนมาก ใช้แบบทดสอบในการประเมิน ครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์มีสภาพปัญหาในการประเมินผลด้าน การประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระ แนวทางในการปฏิบัติการประเมินผลการเรียนรู้ การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิววิเคราะห์และเขียน และการประเมินกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ครู โรงเรียนเซนต์หลุยส์มีความต้องการพัฒนา ตนเองในด้านสร้างเครื่องมือและการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ และในด้าน ความช่วยเหลือในการประเมินผลการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการในด้าน แนวปฏิบัติและวิธีการในการประเมินผล การเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

แก้วตา ฉัตรอนุสรณ์ (2547) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดและ ประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพในการวัด และประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน ในระดับมัธยมศึกษาของ โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกรุงเทพมหานคร อันประกอบด้วยปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านเครื่องมือและการบริการจากหน่วยงาน จำแนกตามสถานภาพของอาจารย์ ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้สอนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 384 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง คือ แบบสอบถามเรื่องการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตอนที่ 3 ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า ด้านสภาพการวัดและประเมินผล อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือใน การวัดผลภาคทฤษฎี คือ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ สำหรับการวัดผลภาคปฏิบัติใช้แบบบันทึก กิจกรรมและคุณภาพของผลงาน การวัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใช้แบบสังเกต และการวัด ความรู้ความสามารถของนักเรียน ส่วนใหญ่วัดในระดับการนำไปใช้ การประเมินผลการเรียนจะทำ ภายหลังสิ้นสุดการสอนเพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของ

นักเรียน สำหรับการตัดสินใจผลการเรียน ใช้ทั้งแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ อาจารย์ผู้สอนมีปัญหาการวัดและประเมินผล โดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และอาจารย์ผู้สอนมีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน และมีปัญหาของการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจารย์ผู้สอนมีปัญหาการวัดและประเมินผลโดยพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติ อาจารย์ที่มีเพศต่างกันและสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกันมีปัญหาในการวัดและประเมินผลต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเครื่องมือและบริการจากหน่วยงาน ไม่พบความแตกต่าง

อนุสรณ์ หงส์สูงเนิน และสุจรยา รุ่งทะเล (2548) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 67 คน หัวหน้างานฝ่ายทะเบียนและวัดผลของโรงเรียน จำนวน 67 คน และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 67 คน จากโรงเรียนที่ทำการเปิดสอนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 จำนวน 67 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 25 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 30 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 12 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มตามระดับชั้น โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง คือ แบบสอบถามเรื่องทำการศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพการวัดและประเมินผลช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 77 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 ปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 61 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) พบว่า สภาพการปฏิบัติการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน 10 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติมากที่สุดถึงน้อยที่สุด มีดังนี้ ด้านการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการเรียน ด้านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการรายงานผลการประเมินผลการเรียน ด้านการจัดทำหลักเกณฑ์และแนวทาง

ปฏิบัติวัดผลการศึกษา ด้านการจัดซ่อมเสริมผลการเรียน ด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการประเมินการอ่าน ทิศวิเคราะห์ และเขียนข้อความ ด้านการเทียบโอนผลการเรียน ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการจัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติวัดผลการศึกษา ด้านการประเมินการอ่าน ทิศวิเคราะห์ และเขียนข้อความ ด้านการจัดซ่อมเสริมผลการเรียน และด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน คือ ด้านการรายงานผลการประเมินผลการเรียน ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลการเรียน ด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ด้านการเทียบโอนผลการเรียน การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า มีสภาพการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 การเปรียบเทียบปัญหาการวัดและประเมินผล ช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05